49 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 1 december 2022 (2022-2023)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Bruno Tobback

over het ontwerp van ondernemingsplan
en het ontwerp van begroting van de Vlaamse Regulator
van de Elektriciteits- en Gasmarkt
en de dotatie aan de VREG voor het jaar 2023

verzendcode: LEE

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:
Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Jeroen Tiebout, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Stijn De Roo, Tinne Rombouts;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Staf Aerts, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:
Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Brecht Warnez;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Chris Steenwegen;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:
Jos D'Haese.

INHOUD

I. Toelichting 4
1. Toelichting door Maarten De Cuyper 4
1.1. Van crisis naar nieuwe werkelijkheid 4
1.2. Van netbeheerder naar system operator 5
1.3. Onafhankelijk maar niet geïsoleerd 5
2. Toelichting door Pieterjan Renier 6
2.1. Terugblik op 2022 6
2.2. Vooruitblik naar 2023 14
2.3. Financiering 16
II. Vragen van de commissieleden. 17
1. Tussenkomst van Bruno Tobback 17
2. Tussenkomst van Sam Van Rooy 18
3. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz 19
4. Tussenkomst van Robrecht Bothuyne 21
5. Tussenkomst van Staf Aerts 22
6. Tussenkomst van Andries Gryffroy 23
III. Antwoorden door de VREG 26
1. Antwoorden door Maarten De Cuyper 26
2. Antwoorden door Pieterjan Renier 27
3. Aanvullende vragen en antwoorden 32
IV. Besluit van de commissie over de dotatie 2023 aan de VREG 33
Gebruikte afkortingen 34
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie hield op 30 november 2022 een hoorzitting met de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt over het ontwerp van ondernemingsplan 2023, het ontwerp van begroting en het voorstel van dotatie aan de VREG.

Maarten De Cuyper, voorzitter van de raad van bestuur van de VREG, en Pieterjan Renier, algemeen directeur van de VREG, waren te gast in de commissie. Het ontwerp van ondernemingsplan en begroting 2023 werd door de VREG per brief aan het Vlaams Parlement bezorgd op 21 november 2022.

Deze hoorzitting werd gehouden in het kader van artikel 3.1.13 van het Energiedecreet van 8 mei 2009, dat in het indienen van deze documenten voorziet. Met de wijziging van artikel 3.1.13 van het Energiedecreet door artikel 140 van het decreet van 29 maart 2019 houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (*Parl.St*. Vl.Parl. 2018-19, nr. 1820/5) bepaalt het Vlaams Parlement vanaf het begrotingsjaar 2021 bovendien de dotatie die de VREG voor zijn werking tijdens het volgende begrotingsjaar uit het Energiefonds ontvangt en deelt dat ter uitvoering mee aan de Vlaamse Regering.

De bij de toelichting gebruikte presentatie en het ontwerp van ondernemingsplan 2023 met het ontwerp van begroting en het voorstel van dotatie van de VREG zijn te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting

1. Toelichting door Maarten De Cuyper

Maarten De Cuyper, voorzitter van de raad van bestuur van de VREG, zegt dat het ondernemingsplan 2023 gaat over alles wat de VREG wil realiseren in 2023 maar dat hij ook bereid is om te reflecteren over het voorbije jaar, als de commissieleden dat nodig achten. In zijn korte inleiding linkt hij daarom enkele toekomstige prioriteiten aan de lessen die de VREG getrokken heeft uit het voorbije jaar en dan vooral uit de invoering van het capaciteitstarief.

1.1. Van crisis naar nieuwe werkelijkheid

2022 was gekenmerkt door ongezien hoge prijzen voor elektriciteit en aardgas. Ondanks de daling sinds de enorme piek in augustus zullen de prijzen in 2023 nog altijd twee tot drie keer hoger zijn dan voorheen. De VREG wil er mee voor zorgen dat het systeem in deze woelige tijden blijft functioneren.

Zo verhoogt de VREG langs de kant van de leveranciers het toezicht, soms zelfs bijna dagelijks, om te kunnen anticiperen op mogelijke moeilijkheden. De spreker vindt het belangrijk om de gezinnen en bedrijven correct te informeren. In dat verband wijst hij op de uitbouw van de V-test, die veelvuldig geraadpleegd wordt, net zoals de dashboards met cijfers, die vaak geciteerd worden. Het geven van correcte informatie blijft prioritair in 2023.

Het bundelen van informatie van hoge kwaliteit is één zaak, maar die informatie ook op een correcte maar verstaanbare manier bij het grote publiek brengen, is een andere. Zo is er over het capaciteitstarief veel foute informatie verspreid, omdat er pas heel laat breed over gecommuniceerd werd. Dat heeft onterecht geleid tot veel kritiek op het capaciteitstarief. De VREG wil hiervoor de hand in eigen boezem steken en zal het communicatieprobleem grondig aanpakken met een recent gelanceerde campagne. Helaas zijn hiervoor de middelen beperkt en vertrekt de VREG daar met een achterstand.

Het is immers zo dat alle details van het capaciteitstarief al bekend waren sinds 2020. Daarna is er begonnen met de implementatie in de IT-systemen van de netbeheerder en zijn er plannen gemaakt om de nieuwe nettarieven te communiceren aan het grote publiek, samen met alle stakeholders. Er was op dat moment ook een zekere eensgezindheid over het capaciteitstarief.

De bedoeling was dan ook om in 2021 in de gezamenlijke campagne 'Mee met de stroom', een volledig luik over de nieuwe nettarieven op te nemen. Maar de uitvoering werd tot tweemaal toe uitgesteld om technische redenen, en de sfeer sloeg om, met de actuele situatie tot gevolg.

1.2. Van netbeheerder naar system operator

De spreker is ervan overtuigd dat de energietransitie digitaal moet zijn. Een gedigitaliseerd stroomnet moet op een flexibele manier allerhande intelligente toepassingen mogelijk maken, zodat in hoog tempo meer hernieuwbare energie in de mix kan worden opgenomen. Fluvius is een cruciale speler in de hele energietransitie, maar digitaal loopt het helaas niet altijd van een leien dakje. Niet alleen was er tot tweemaal toe het uitstel, maar er moesten ook handhavingstrajecten gestart worden. Samen met Fluvius is er wel veel bereidheid en wil om vooruit te gaan.

Zo zullen er de komende jaren miljarden euro's geïnvesteerd moeten worden in het stroomnet. Een doorgedreven digitalisering kan die investeringen binnen de perken houden. Dat moet een duidelijke focus in de bedrijfsvoering van Fluvius worden: investeringen in infrastructuur zijn belangrijk, maar investeringen in databeheer en digitale toepassingen zijn even belangrijk. De netbeheerder wordt zo meer en meer een integrale systeembeheerder of system operator.

Maarten De Cuyper stipt hierbij aan dat ook het verdienmodel dan verandert. Tot nu toe werd er altijd uitgegaan van een billijke vergoeding op het geïnvesteerde kapitaal, meer bepaald de totale gereguleerde assets. Door de investeringen in IT zullen de investeringen in assets beperkt worden, wat niet voordelig is voor de aandeelhouders van de netbeheerders. Maar de VREG wil niet blind zijn voor dit probleem. Daarom zal hij, bij de voorbereiding van de nieuwe tarifaire periode, in overleg met de netbeheerders, werken aan een vorm van regulering die een ambitieus IT-beleid met gerichte investeringen in data gedreven innovatie financieel beloont. De spreker wijst er in dit verband op dat de VREG er geen enkel probleem mee heeft dat een bedrijf dat het goed doet en meer mogelijk maakt door in verhouding minder middelen te investeren, daar ook de vruchten van plukt.

1.3. Onafhankelijk maar niet geïsoleerd

Tot slot gaat de spreker in op het statuut van onafhankelijkheid van de VREG. Hij onderstreept dat de organisatie onafhankelijk is maar heel duidelijk opereert binnen het Europese en Vlaamse wetgevende kader en dat elke beslissing op voorhand altijd heel breed geconsulteerd is. Hij geeft als voorbeeld het capaciteitstarief, waarbij er in een periode van vier jaar verschillende trajecten gelopen werden voor gezinnen en bedrijven. Er werden zeventien expertengroepen samengeroepen, en alle stakeholders, van grootindustrie over consumentenorganisaties tot armoedebestrijders, werden uitgenodigd om input te leveren. De voorstellen die daaruit werden gedistilleerd zijn meermaals op de tafel van de raad van bestuur beland, waar dan ook weer heel uiteenlopende expertises en maatschappelijke visies verzameld werden.

Concreet mikt de VREG met zijn beslissingen altijd op een gezonde balans tussen betaalbaarheid, betrouwbaarheid en duurzaamheid. De VREG is niet blind voor de actuele problemen. In tijden van crisis is het logisch dat men op korte termijn

ingrijpende maatregelen verwacht. De VREG ondersteunt dat met advies als dat gevraagd wordt of als dat nuttig geacht wordt.

Dat betekent evenwel niet dat de VREG de lange termijn uit het oog mag verliezen. Het is namelijk ook zijn taak om de energiemarkt van de toekomst voor te bereiden en vandaag de juiste beslissingen te nemen voor de komende, cruciale jaren. De regulator zit dus midden in het spanningsveld tussen kortetermijndenken en langetermijndenken, dat in zekere zin ook het spanningsveld is tussen betaalbaarheid en duurzaamheid. Maar het ene hoeft het andere niet uit te sluiten. Het is een vervelende maar hardnekkige misvatting dat een maatregel waarvan men pas over vijf jaar het effect ziet, ook pas binnen vijf jaar ingevoerd zou moeten worden, want dan heeft hij pas effect binnen tien jaar. De taak van de VREG is net om er zo snel mogelijk voor beginnen te zorgen dat de netkosten voor iedereen onder controle blijven.

Het capaciteitstarief is bij uitstek zo'n maatregel waarvan men pas na enkele jaren het effect zal zien. Hij zal helaas niets veranderen aan de huidige crisis, maar hij zal wel helpen om de volgende minder pijn te laten doen. Daarom reikt de VREG nogmaals de hand met open vizier. De spreker is realistisch genoeg om te weten dat hij voor het capaciteitstarief in zijn huidige vorm geen publieke steun hoeft te verwachten vanuit het parlement. Maar hij vraagt wel om de communicatiecampagne die opgestart werd alle kansen te geven en om snel samen werk te maken van de evaluatie en van bijsturingen als dat nodig is, het liefst tegen de volgende tarifaire periode, die er snel aankomt. Dat is een oprechte oproep van de spreker, want de VREG zal ook nog veel andere maatregelen moeten nemen en het zal altijd beter zijn om te proberen die samen vorm te geven met het Vlaams Parlement, met de netbeheerders, met de hele sector, onafhankelijk, maar met een open blik en de voeten stevig in de maatschappelijke realiteit.

2. Toelichting door Pieterjan Renier

2.1. Terugblik op 2022

Pieterjan Renier start zijn toelichting met een terugblik op 2022, waarna hij de belangrijkste werven van de VREG voor het komende jaar voorstelt. Nadien gaat hij in op de financiering.

2.1.1. Energiecrisis

Sinds Europa in het najaar van 2021 getroffen werd door de energiecrisis, heeft de VREG op dat vlak heel wat acties ondernomen. De regulator houdt toezicht op de goede werking van de energiemarkt en probeert bedrijven en gezinnen zo goed mogelijk te informeren in deze moeilijke omstandigheden en in te spelen op hun noden. Sinds september 2021 is er op de groothandelsmarkten een sterke stijging van de prijzen voor elektriciteit en aardgas. Midden december 2021 was de VREG Renier te gast in het Vlaams Parlement voor een hoorzitting over de situatie van energieleveranciers en andere marktactoren in die moeilijke omstandigheden. Hij uitte toen zijn bezorgdheid over de stijgende energieprijzen, vooral over de toegenomen aardgasprijzen. De aardgasprijs voor de wintermaanden nadien liep op dat moment op tot 130 euro per megawattuur. Voor de zomermaanden en de rest van het jaar noteerde de aardgasprijs toen rond de 70 euro per megawattuur. De spreker wees er toen op dat die prijzen voor België enkel voor aardgas al een extra kost betekenden van 10 tot 20 miljard euro, die doorgerekend zou worden aan de gezinnen en bedrijven.

In 2022 werd het echter nog erger. Door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne volgden in de zomer van 2022 recordprijzen op de groothandelsmarkten tot meer dan 200 euro per megawattuur voor aardgas. In het najaar vertoonden de

elektriciteits- en aardgasprijzen een licht dalende trend, maar op het moment van de hoorzitting zijn de prijzen nog altijd heel hoog. De aardgasprijs staat op een gelijkaardig niveau als een jaar eerder. Wat vooral zorgen dient te baren, is het feit dat ook de prijzen voor toekomstige leveringen in de komende maanden en jaren dat hoge niveau aanhouden. Deze energiecrisis is dus zeker nog niet achter de rug. Meer nog, het ergste moet waarschijnlijk nog komen.

In die moeilijke omstandigheden verlieten enkele leveranciers de Vlaamse energiemarkt. Met FAQ's op zijn website zorgde de VREG voor onmiddellijke duidelijkheid voor klanten van die leveranciers. De noodleveranciersregeling trad meermaals in werking en bleek voldoende robuust. Bijna een jaar later is de goede marktwerking in Vlaanderen, ondanks deze omstandigheden, overeind gebleven.

De VREG volgt de evolutie van de energieprijzen nauwgezet op. In zijn dashboards over de evolutie en opbouw van de energieprijzen wordt maandelijks de verwachte jaarkost getoond voor elektriciteit en aardgas voor een gemiddeld gezin. Die cijfers worden breed opgepikt door de media. Zo informeert de VREG het brede publiek en wordt het aangemoedigd om zelf actie te ondernemen om de factuur onder controle te houden.

Met zijn maandelijkse informatie over de energieprijzen heeft de VREG de Vlamingen mee bewust gemaakt van het belang van het verminderen van hun energieverbruik, want elke kilowattuur telt. Elk nieuw energiecontract op de markt is duur. Energie besparen is dus de boodschap.

De impact van de energiecrisis op het verbruik in Vlaanderen kan men opvolgen aan de hand van nieuwe dashboards over de elektriciteitsafname en -injectie en de aardgasafname in Vlaanderen. Met maandelijkse cijfers over de afname en injectie op het distributie-, transmissie- en vervoersnet worden alle belanghebbenden op regelmatige basis geïnformeerd. Het is nog te vroeg voor een gedetailleerde analyse, maar de daling van het energieverbruik is wel duidelijk zichtbaar in de cijfers.

2.1.2. Bekommernissen energieleveranciers

Sinds september 2021 heeft de VREG het toezicht op de energieleveranciers verhoogd. Zowel in het najaar van 2021 als van 2022 was er minstens één individueel overleg met alle actieve energieleveranciers in Vlaanderen. Een aantal bekommernissen uit de gesprekken van 2021 kwamen terug naar boven:

- de fel gestegen energieprijzen zorgen voor een effect op de liquiditeit, cashpositie en werkkapitaalbehoefte van de leveranciers;
- de impact van de energiecrisis op de elektriciteits- en aardgasfactuur van gezinnen en bedrijven is groot. De hogere facturen leiden tot meer betalingsproblemen. Zo krijgen leveranciers meer vragen voor afbetalingsplannen. Zeker richting de winter vrezen leveranciers voor een hoger risico op wanbetaling. Dat hogere risico heeft een impact op de leverancier;
- momenteel heeft 16 procent van de Vlaamse gezinnen recht op een sociaal tarief. Leveranciers leveren energie aan die klanten aan het lage sociale tarief, maar ze krijgen het verschil met de gebruikelijke marktprijs voor een deel van die klanten pas ruime tijd later terug van de overheid. Die prefinanciering door de leverancier zorgt voor extra druk op hun kaspositie;
- de hoge onbalanskosten van de laatste maanden zorgen voor bijkomende druk op de cashpositie.

Naast die bekende bezorgdheden zijn er enkele nieuwe bezorgdheden bij gekomen:

- er is meer wantrouwen tussen marktpartijen. Dat uit zich onder meer in heronderhandelingen van contracten met striktere betalingstermijnen of andere vormen van waarborgen;

- het is ook bekend dat er een zware druk heerst op de klantendiensten van de leveranciers;
- de VREG stelde ook vast dat sommige leveranciers acties nemen die niet stroken met de wetgeving. Bij de ombudsdiensten stromen de klachten dan ook toe. Vaak gaat het om overtredingen van de consumentenwetgeving. De VREG heeft de economische inspectie op de hoogte gebracht van bepaalde ontoelaatbare praktijken met de vraag om daartegen op te treden.

2.1.3. Energiearmoede

De VREG publiceert maandelijks cijfers over energiearmoede, vooral op basis van data van Fluvius. Als een leverancier een gezin dropt en dat gezin niet op tijd een andere leverancier vindt, dan wordt het klant bij Fluvius, dat in Vlaanderen de rol van sociale leverancier op zich neemt. Op 1 november van dit jaar waren er 78.749 unieke gezinnen klant bij de sociale leverancier. Het aantal nam in de loop van 2022 beperkt toe. Het is opmerkelijk dat het op dit moment nog altijd minder gezinnen betreft dan eind 2020 en de jaren voordien, dus voor de coronacrisis. Men kan dus niet stellen dat de energiecrisis tot nu toe leidde tot meer klanten bij de sociale leverancier.

Daarentegen bedraagt het aantal gezinnen in Vlaanderen dat van het voordelig sociale tarief geniet in november naar schatting 470.000 voor elektriciteit en 320.000 voor aardgas. Dat is dus een veelvoud van het aantal klanten bij de sociale leverancier.

2.1.4. V-test

Begin 2022 lanceerde de VREG de nieuwe V-test. Dat was op het juiste moment, omdat het bij uitstek een tool is waarmee mensen geholpen kunnen worden tijdens de heersende energiecrisis. Daarmee kunnen gezinnen en kmo's energiecontracten op de Vlaamse energiemarkt vergelijken en het contract vinden dat voor hen het meest voordelig is.

Door de energiecrisis vergelijken consumenten meer en bewuster dan ooit. Dat uit zich in het aantal uitgevoerde V-testen: de V-test werd in 2022 tot en met oktober al ruim twee miljoen keer uitgevoerd. Dat is een ongezien hoog aantal. De verwachting is dat tegen het einde van het jaar een aantal van tweeënhalf miljoen bereikt zal worden.

Op 11 januari ging de nieuwe V-test live. Hij is gebruiksvriendelijker, bevat veel meer informatie en biedt een aantal extra mogelijkheden. Verbeteringen zijn onder andere dat gebruikers kortingen kunnen verrekenen en dat er verschillende filtermogelijkheden zijn. Eigenaars van zonnepanelen zien in hun resultaten ook een inschatting van de verwachte jaaropbrengst per terugleveringscontract. Bovendien kunnen gebruikers nu vanuit de V-test eenvoudiger doorklikken naar alle informatie over het contract van hun voorkeur op de website van de leverancier.

De lancering van de nieuwe V-test in januari zorgde direct voor een heel hoog aantal bezoekers. In de loop van het jaar werden een aantal extra functionaliteiten aan de V-test toegevoegd. Begin maart werd bijvoorbeeld de servicecheck in de V-test geïntegreerd. De klachtenindicator geeft consumenten een zicht op het aantal klachten over elke leverancier en kan hen een idee geven over de dienstverlening die ze kunnen verwachten. Leveranciers zijn heel gevoelig voor de sterrenweergave in onze veelbezochte V-test. Via die weergave zetten we hen onder druk om de kwaliteit van hun dienstverlening te bewaken en te verbeteren.

In april werd een digitale campagne gelanceerd over de nieuwe V-test, met de bedoeling om een breed publiek te bereiken en aan te moedigen om de V-test te

doen. Sinds mei wordt een nieuwe methode gebruikt om de geschatte jaarkosten van contracten met een variabele energieprijs in de V-test te berekenen. Met de nieuwe berekeningsmethode maakt de V-test voor alle variabele contracten een schatting van de jaarkosten op basis van beschikbare prijsnoteringen op de energiebeurzen voor toekomstige leveringen. De V-test maakt dus een inschatting op basis van de toekomst in plaats van het verleden. De rangschikking van de contracten is dan minder afhankelijk van de parameter die de leverancier kiest, zodat de contracten beter te vergelijken zijn. Sinds november maken ook de andere energieregulatoren gebruik van deze methode.

Bij de lancering van de nieuwe V-test kreeg de VREG de vraag om maandelijks data te publiceren van alle producten in de V-test. Sinds mei kunnen consumenten die data inderdaad raadplegen op de webpagina 'Energiemarkt in cijfers'. In juni kwamen er nog een aantal nieuwe mogelijkheden bij in de V-test. Consumenten kunnen sindsdien een persoonlijk profiel aanmaken. De V-test werd ook gekoppeld met Mijn Fluvius. De V-test gebruikt dan de verbruiksgegevens uit Mijn Fluvius om de geschatte jaarkosten te berekenen. Ten slotte werden ook groepsaankopen toegevoegd.

In september en oktober noteerde de VREG recordaantallen bezoekers aan de V-test. De prijspieken op de groothandelsmarkten in de zomer vertaalden zich in september in een zeer sterke stijging van de verwachte jaarkosten van elektriciteit en aardgas. Veel consumenten deden de V-test in die periode niet noodzakelijk om van contract te veranderen, maar om een idee te krijgen van de hoogte van hun factuur met hun huidig variabel contract. Om op die nood beter in te spelen, ontwikkelde de VREG in de loop van oktober het dashboard energiekosten vergelijken. In de loop van 2023 wordt het voor consumenten mogelijk om in de V-test zelf hun bestaand contract of verlengingsvoorstel te vergelijken met het actuele contractaanbod.

De V-test van de VREG is de meest gebruikte prijsvergelijker in Vlaanderen, stelt Pieterjan Renier. Hij vindt het heel belangrijk dat Vlaamse gezinnen en bedrijven op elk moment en met vol vertrouwen energiecontracten kunnen vergelijken. Maar het vereist ook performante achterliggende IT-systemen. Daarin moet de VREG blijven investeren.

Sinds de lancering van de nieuwe V-test begin 2022 werkt de VREG nauw samen met de negentien energiehuizen in Vlaanderen. De VREG informeert hen en andere hulpverleners over alle nieuwigheden in de V-test via online webinars en mailings. Zo zorgt de VREG er mee voor dat elke Vlaming – ook wie niet digitaal vaardig is – het meest voordelige en gepaste energiecontract kan vinden.

2.1.5. Dashboards

De VREG publiceert regelmatig actuele cijfers over de evoluties op de energiemarkt. Dat doen ze in online dashboards. Een overzicht van de dashboards is terug te vinden op de webpagina van de VREG. Via die dashboards kunnen beleid, sector en pers alle evoluties op de voet volgen en kort op de bal spelen. De VREG stelt vast dat zijn data in deze energiecrisis steeds meer en breder worden opgepikt.

De VREG startte met het ter beschikking stellen van data via dashboards in de loop van 2020. Met die dashboards wil hij zijn data toegankelijker, overzichtelijker en visueler maken voor het brede publiek. Via zijn nieuwsbrieven moedigt de VREG zowel consumenten en bedrijven als de sector aan om met hun dashboards aan de slag te gaan. In 2020 had de VREG 11 dashboards. In de loop van 2021 en 2022 kwamen er stelselmatig nieuwe dashboards bij. In 2021 zijn de dashboards ruim 7000 maal bezocht. In 2022 is dit aantal al gestegen tot bijna 150.000. Dat de dashboards relevant zijn in deze energiecrisis blijkt duidelijk uit de hoge gebruikscijfers in de voorbije maanden, zegt Pieterjan Renier. Bij grafieken in de pers wordt de VREG regelmatig als bron gebruikt.

Hij geeft een aantal voorbeelden van hoe de data van de VREG gebruikt worden. De prijzendashboards worden gebruikt door bedrijven die oplaaddiensten voor elektrische wagens aanbieden. Het kabinet en het VEKA gebruiken het dashboard over de digitale meter om de uitrol en het gebruik van de mogelijkheden van de digitale meter op te volgen. De dashboards over steuncertificaten en garanties van oorsprong worden vooral door de sector gebruikt, bijvoorbeeld door ODE. Heel wat kranten en online nieuwssites gebruiken regelmatig de data van de VREG over energieprijzen. VRT NWS toonde regelmatig de warmtenetkaart van de VREG. De website provincies.incijfers.be gebruikt het dashboard groene stroom per gemeente.

2.1.6. Realisaties eerste kwartaal

De VREG bestaat in 2022 uit een team van 40 mensen. De VREG reguleert, controleert, informeert en adviseert. In 2022 publiceerde de VREG tot eind november 5 adviezen, 21 rapporten, 204 beslissingen en 6 mededelingen. Hij organiseerde ook 2 consultaties.

IT speelt een belangrijke rol in de VREG. Hij beheert verschillende IT-systemen, applicaties en dataplatformen. Er is meer dan de V-test en de dashboards. Het VREG-platform is ook een cruciale IT-applicatie. Leveranciers, traders en netbeheerders kunnen er steuncertificaten en garanties van oorsprong op verhandelen. De verkopen vertegenwoordigen samen een waarde van ruim 1,7 miljard euro. Daarnaast ontwikkelt de VREG ook tools zoals de simulator nieuwe nettarieven. Die lanceerde hij in 2021.

De VREG is er voor alle gezinnen en bedrijven in Vlaanderen, stelt Pieterjan Renier. Met laagdrempelige en toegankelijke communicatie via verschillende kanalen probeert hij hen zo goed mogelijk te informeren. De VREG informeert in eerste instantie via zijn nieuwsbrieven en website, maar ook via sociale media. Meer dan 1 miljoen bezoekers vonden in 2022 de weg naar de website. Daarnaast verstuurde de VREG in 2022 tot eind november 30 nieuwsbrieven. Met die nieuwsbrieven bereikt hij bijna 30.000 gezinnen en bedrijven en meer dan 6000 geïnteresseerden uit de sector.

Hij gaat vervolgens in op een aantal belangrijke momenten en realisaties in 2022, waarover ook gecommuniceerd werd via nieuwsbrieven. In februari ging de nieuwe raad van bestuur van de VREG van start: onafhankelijk, in het algemeen belang en met de blik vooruit. De raad van bestuur vergaderde toen voor het eerst sinds de aanduiding van de bestuursleden door het Vlaams Parlement. Maarten De Cuyper werd tijdens de eerste vergadering unaniem verkozen tot voorzitter.

2.1.7. Realisaties tweede kwartaal

In het tweede kwartaal van dit jaar publiceerde de VREG enkele belangrijke rapporten. In gezamenlijke opdracht van de vier energieregulatoren voerde PWC voor de vierde keer op rij een vergelijkende studie uit naar de elektriciteits- en aardgasprijzen in België en de ons omringende landen.

Het rapport dat in mei gepubliceerd werd, gaat over de prijzen van januari 2022 en maakt ook de vergelijking met de prijzen van het jaar daarvoor. De spreker benoemt enkele belangrijke conclusies van het rapport. Dat de energieprijzen gestegen zijn, is een evidente conclusie, maar Belgische gezinnen en bedrijven die aangesloten zijn op laagspanning betalen net zoals de vorige jaren een hoge elektriciteitsfactuur in vergelijking met de buurlanden. De elektriciteitsfactuur van niet-elektro-intensieve bedrijven aangesloten op midden- of hoogspanning is over het algemeen dan weer iets lager in België dan in de ons omringende landen. De elektriciteitskosten van elektro-intensieve bedrijven is in Brussel en Wallonië doorgaans hoger dan in de buurlanden. Vlaanderen vindt meer aansluiting met die

buurlanden door de supercap. Ten slotte is de aardgasfactuur is voor Belgische bedrijven meestal lager dan die van hun buitenlandse tegenhangers. De verschillen tussen landen zijn relatief klein.

2.1.8. Marktrapport

In juni kijkt de VREG in zijn jaarlijks marktrapport terug op de ontwikkelingen in de elektriciteits- en aardgasmarkt van het afgelopen jaar. De spreker pikt er enkele markante evoluties uit. Het aanbod aan vaste contracten in de V-test daalde sterk vanaf het najaar van 2021. Door de hoge energieprijzen kozen verschillende leveranciers ervoor om alleen nog contracten met een variabele prijs aan te bieden. Klanten met een vast contract komen na afloop van dat contract terecht op een variabel contract. Het effect daarvan is duidelijk merkbaar op de grafieken op slide 34. Eind 2021 had nog 62 procent van de gezinnen een vast contract voor elektriciteit en 60 procent van de gezinnen voor aardgas. Op het moment van de hoorzitting is dat voor elektriciteit nog maar 50 procent. Voor aardgas gaat het nog om 44 procent. De VREG verwacht natuurlijk dat het aantal gezinnen met een variabel contract in de komende maanden nog verder zal toenemen.

Wat marktconcentratie en concurrentie betreft, verwijst de spreker nog eens naar het advies dat BRUGEL, de Brusselse energieregulator, midden vorig jaar publiceerde en dat op 15 december 2021 in de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie aan bod is gekomen. De situatie in Brussel illustreert het belang van een groot aantal spelers met een breed aanbod aan producten op de energiemarkt. In Brussel is er geen groot aantal spelers, en zij voelen daar heel sterk de negatieve gevolgen van.

De VREG stelt vast dat ook in Vlaanderen de marktconcentratie en de concurrentie op de energiemarkt het afgelopen jaar is gedaald. Dat komt onder meer door het wegvallen van enkele kleinere spelers, zoals de Vlaamse Energieleverancier en Watz, en de overname van de portefeuille van Essent Belgium door Luminus. Meer recent zijn er ook leveranciers die de markt vrijwillig willen verlaten, zoals bijvoorbeeld Antargaz. Er is nog geen reden tot bezorgdheid, want er komen ook nieuwe spelers bij, zoals EnergyVision. Maar het is toch wel een aandachtspunt voor Pieterjan Renier.

Een andere grafiek die jaarlijks in het marktrapport van de VREG wordt opgenomen, is er een over marktaandelen. Op de website kan de evolutie van de marktaandelen trouwens ook maandelijks worden opgevolgd. De top drie bleef de afgelopen jaren onveranderd: Engie Electrabel op een, gevolgd door Luminus en Eneco Belgium.

2.1.9. Realisaties derde kwartaal

Ook in het derde kwartaal werd heel wat gerealiseerd. Zo kunnen consumenten met een digitale meter sinds 1 april kiezen voor maandafrekening op basis van hun werkelijk verbruik. Op die manier zien ze het resultaat van hun inspanningen om hun verbruik te verminderen sneller op hun factuur. De VREG informeerde over deze nieuwe mogelijkheid via de nieuwsbrief en een aparte webpagina, en zette het ook via de pers in de kijker.

De digitale meter is een belangrijk instrument voor gezinnen en bedrijven in de huidige energiecrisis en energietransitie. Om alle mogelijkheden van de digitale meter volledig te kunnen gebruiken, moeten de achterliggende systemen zich voldoende en op tijd ontwikkelen. In die systemen worden de data van de digitale meter beheerd en uitgewisseld met verschillende marktpartijen. Dat databeheer is een kerntaak van Fluvius.

De VREG stelde begin juli vast dat Fluvius niet voldeed aan bepaalde wettelijke verplichtingen. Daarom werden een aantal handhavingsbeslissingen genomen, met als doel Fluvius ertoe aan te zetten de wetgeving na te leven en daarvoor zo snel mogelijk de nodige stappen te ondernemen. Fluvius moet zijn verantwoordelijkheid nemen en zijn kerntaken naar behoren vervullen.

Over het niet aanbieden van contracten met maandafrekening heeft de VREG ook handhavingstrajecten opgestart tegenover enkele energieleveranciers. TotalEnergies werd een administratieve geldboete opgelegd.

Vanaf 1 juli is energiedelen in een gemeenschappelijk gebouw, energiedelen met zichzelf en persoon-aan-persoonverkoop mogelijk. Prosumenten met een digitale meter kunnen sindsdien de elektriciteit van hun zonnepanelen die ze niet zelf gebruiken delen met zichzelf of verkopen aan iemand anders. Voorlopig geldt daarbij de voorwaarde dat alle deelnemers een afnamecontract hebben bij dezelfde leverancier. In de loop van januari 2023 zal die voorwaarde wegvallen. Ook energiedelen in een energiegemeenschap zal dan mogelijk worden. Ook over deze nieuwe mogelijkheden informeerde de VREG op een laagdrempelige manier via de nieuwsbrief en een aparte webpagina.

In september werden de jaarlijkse rapporten over de kwaliteit van de dienstverlening van de netbeheerders gepubliceerd. De Vlaamse elektriciteitsdistributienetbeheerders en de beheerder van het plaatselijke vervoernet van elektriciteit hebben in 2021 een goed kwaliteitsniveau behouden voor onderbrekingen. Vlamingen hadden in 2021 gemiddeld bijna twintig minuten geen elektriciteit omdat er iets gebeurd was op het elektriciteitsnet. In vergelijking met 2020 kwamen er opvallend meer klachten binnen over de spanningskwaliteit, bijvoorbeeld over uitvallende omvormers gekoppeld aan PV-installaties. Net als in 2020 nam ook in 2021 de ontevredenheid over de dienstverlening toe. Het gaat vooral om klachten over de meting, de kwaliteit van de uitvoering van de werken en de klantenservice.

De Vlaamse aardgasdistributienetbeheerders hebben in 2021 het hoge kwaliteitsniveau op het vlak van beschikbaarheid, samenstelling en druk van het verdeelde aardgas behouden. Het totale aantal klachten is wel hoger dan vorige jaren. De klachten hebben vooral te maken met herstellingen na uitvoering van werken op het terrein, metingen en het respecteren van termijnen en de dienstverlening in de brede zin.

De VREG houdt sinds 2019 toezicht op warmte- en koudenetten in Vlaanderen en publiceert jaarlijks het Warmtenetrapport. De geleverde warmte in de bevraagde netten steeg in 2021 met 36 procent, tot een niveau van 1138 gigawattuur. Dat is nog vrij laag ten opzichte van de volledige energiemix, maar er is wel sprake van een gestage groei. Net als eerdere jaren zijn de afnemers vooral niet-huishoudelijke gebruikers, bedrijven dus: 96 procent. Dat komt door de hoge energievolumes die in industriële warmtenetten worden uitgewisseld.

In 2021 waren er grote prijsverschillen tussen warmtenetten, meer nog dan in eerdere jaren. Veel netten koppelen de warmteprijs aan de aardgasprijs, maar sommige warmteleveranciers hebben een grotere vertraging in hun prijzen ingebouwd dan andere. Daardoor hebben de gestegen aardgasprijzen nog niet overal tot prijsstijgingen geleid in de warmteprijzen. De VREG verwacht de eerste effecten van de gestegen aardgasprijs te zien in de warmteprijzen van 2022.

Naast het Warmtenetrapport publiceert de VREG ook de warmtenetkaart van Vlaanderen, die toont waar de warmtenetten liggen. In 2021 steeg het aantal aangemelde warmtenetten van 76 naar 84.

2.1.10. Realisaties vierde kwartaal

In december 2022 publiceert de regulator verder nog een rapport over de financiële situatie van leveranciers en een rapport over energiegemeenschappen, energiedelen en peer-to-peer-verkoop.

Wat de goedkeuring van de marktprocessen voor flexibiliteit betreft, legde Fluvius in juli 2022 een voorstel aan de VREG voor. De daarin opgenomen regels bepalen hoe de distributienetbeheerders en de dienstverleners van flexibiliteit gegevens moeten uitwisselen voor flexibiliteitsdiensten, met een focus op de marktprocessen voor bestaande flexibiliteitsdiensten. De VREG heeft de voorgelegde regels goedgekeurd op 18 oktober 2022.

De VREG keurde in november de nettarieven voor elektriciteit en aardgas voor 2023 goed. De nieuwe nettarieven voor elektriciteit gaan in op 1 januari.

Een gezin met een tweevoudige digitale meter, een elektriciteitsverbruik van 3500 kilowattuur per jaar en een gemiddelde maandpiek van 4,26 kilowatt betaalt in 2023 gemiddeld 337 euro inclusief btw, 11 euro of 3 procent meer dan in 2022. Een gezin met een aardgasverbruik van 17.000 kilowattuur per jaar betaalt in 2023 gemiddeld 227 euro inclusief btw, 21 euro of 10 procent meer dan in 2022. De belangrijkste reden voor die toename is de sterk gestegen inflatie. Onder andere door inspanningen van de Vlaamse Regering en Fluvius blijft de impact wel nog beperkt.

Eind november lanceerde de VREG zijn campagne over de nieuwe nettarieven, in het volle besef dat het geen gemakkelijke boodschap is. De VREG betreurt dat de campagne niet onder de koepel van 'Mee met de stroom' kon worden gelanceerd, en heeft de campagne dan maar in eigen naam gelanceerd.

Waarom zijn de nieuwe nettarieven nodig? De wereld elektrificeert. Het elektriciteitsnet kan die stijgende vraag wel aan, maar alleen op voorwaarde dat iedereen iets anders met elektriciteit omgaat. De nieuwe nettarieven moeten daarbij helpen. Zo zijn er minder grote investeringen nodig, wat in ieders voordeel is.

Om duiding te geven bij de nieuwe nettarieven, lanceerde de VREG ook de website www.nieuwenettarieven.be. De VREG linkt ook door naar de simulator. Met die geüpdatete simulator maken consumenten een berekening van de nettarieven en een inschatting van hun maandpiek voor hun situatie. Ook via de VREG-nieuwsbrief en hun sociale mediakanalen wordt over de nieuwe nettarieven gecommuniceerd.

Uit de resultaten blijkt dat de campagne breed is opgepikt: op 6 dagen tijd waren er al 23.000 simulaties gemaakt, bezochten 25.000 bezoekers de nieuwe website en ontving de VREG al 280 infomails met vragen over het capaciteitstarief.

De VREG organiseerde ook infosessies voor energiehuizen, gemeenten, OCMW's, SAAMO, alsook voor klantendiensten van energieleveranciers. Dat resulteerde in meer dan 1000 inschrijvingen. De regulator voorzag ook een toolkit met infofiches die zij op hun beurt kunnen gebruiken om de nieuwe nettarieven uit te leggen. De reacties waren in elk geval positief.

In december zal de VREG zijn inspanningen verder opvoeren. Er volgt een mediacampagne via verschillende kanalen, waaronder een tv-spot. Er verschenen al longreads in online kranten. Er verschenen ook artikels in de weekendbijlage van verschillende kranten. Die zorgden er mee voor dat de infofilmpjes op YouTube goed bekeken werden. Op 22 november organiseerde de VREG ook een persconferentie.

2.2. Vooruitblik naar 2023

Het ondernemingsplan van de VREG voor 2023 werd op 21 november aan het Vlaams Parlement bezorgd. Het licht toe hoe de VREG zijn visie, missie en decretale taken met de hem toegekende middelen wil realiseren in 2023 en de volgende jaren. Pieterjan Renier bespreekt de belangrijkste werven voor het komende jaar.

2.2.1. Tariefstructuur

Op 1 januari 2023 wordt de nieuwe tariefstructuur voor de periodieke nettarieven voor elektriciteit ingevoerd. In 2023 wordt ook een meerjarig evaluatietraject van de nieuwe tariefstructuur opgestart. Daarin worden de toepassing en effecten van het capaciteitstarief aan de hand van een vooraf bepaald beoordelingskader geëvalueerd. In dat traject worden alle belanghebbenden betrokken.

De huidige tariefmethodologie verplicht de distributienetbeheerders om tegen december 2023 een studie uit te voeren over de eventuele noodzaak om tijdsafhankelijke tarieven op distributienetniveau in te voeren, en over hoe netgebruikers met injectie kunnen worden aangespoord om het net rationeel te gebruiken. Fluvius heeft daarvoor in 2022 een projectstructuur opgezet en zal de belanghebbenden in de loop van het onderzoek betrekken. De VREG zal die studie van nabij opvolgen.

2.2.2. Tariefmethodologie

De tariefmethodologie is een tweede werf. De voorbereidingen van de tariefmethodologie voor de nieuwe reguleringsperiode worden vanaf 2025 opgestart. De nieuwe tariefmethodologie voorziet in voldoende prikkels voor de distributienetbeheerders om efficiëntiewinsten te boeken bij het uitvoeren van hun taken. Die winsten mogen niet ten koste gaan van de kwaliteit van het netbeheer en de investeringen die nodig zijn voor de energietransitie.

Er wordt onder meer een onderzoek gestart naar de hoogte van de kapitaalkostvergoeding voor de distributienetbeheerders in de nieuwe tariefmethodologie. Ook worden de samenstelling en hoogte van de kwaliteitsprikkel onderzocht, en of het noodzakelijk is om de ‘frontier shift’-efficiëntieprikkel te behouden. Ook wordt onderzocht of evoluties in de energietransitie aanpassingen aan de tariefmethodologie noodzakelijk maken. In lijn met het Energiedecreet wordt onderzocht of actieve afnemers in een gebouw en in energiegemeenschappen het elektriciteitsdistributienet kunnen ontlasten en in welke mate ze dat doen. Dat onderzoek werd in 2022 opgestart en zal in 2023 worden afgerond. De VREG zal in dit traject de belanghebbenden betrekken.

De tarifaire behandeling van opslagsystemen die zijn aangesloten op het elektriciteitsdistributienet in andere Europese landen wordt onderzocht. Op basis van dat onderzoek wordt bekeken of aanpassingen in de nieuwe tariefmethodologie aangewezen zijn.

De opmaak van de nieuwe tariefmethodologie zal rekening houden met de resultaten van de studie van de distributienetbeheerders over tijdsafhankelijke tarieven en injectie. Ook de resultaten uit de audit van de IT-systemen bij de distributienetbeheerders kunnen dienen om Fluvius te stimuleren richting een performant en toekomstbestendig databeheer.

2.2.3. Databeheer

Fluvius wordt aangemoedigd om een performante databeheerder te zijn. Dat is de derde werf. De VREG controleert of de distributienetbeheerders zich houden aan

de voorwaarden bij de uitoefening van hun activiteiten rond databeheer. Daarover wordt om de twee jaar gerapporteerd aan de Vlaamse Regering. Het eerste rapport werd in 2021 overgemaakt. In 2023 zal het tweede rapport volgen.

Er wordt een audit uitgevoerd bij de distributienetbeheerders. De VREG controleert of hun IT-beleid voldoende ambitieus en toekomstgericht is om alle marktprocessen goed en in lijn met de regelgeving te laten werken. In 2023 volgt een eerste analyse. De resultaten worden opgenomen in het databeheerrapport. Een meer doorgedreven audit volgt in 2024.

Om de vijf jaar evalueert de VREG de activiteiten rond databeheer van de Vlaamse distributienetbeheerders. Die oefening start in 2023.

Op 1 november 2022 trad het centraal marktsysteem in werking. Men zal blijven toezien op de werking ervan en op het protocol voor de uitwisseling van gegevens tussen de IT-systemen van de netbeheerders en de leveranciers. De VREG volgt de ontwikkeling en implementatie op van nieuwe marktprocessen die onder meer alle vormen van energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop mogelijk moeten maken, alsook meerdere afnamecontracten op één toegangspunt, het gebruik van reële maandverbruiken in de allocatie en het inzetten van flexibiliteit door de distributienetbeheerders. Dat moet garanderen dat gezinnen en kmo's de voordelen van de digitale meter volledig kunnen benutten.

Ook zal worden opgevolgd hoe de netbeheerders het decretale kader rond commerciële en technische flexibiliteit concreet uitwerken en toepassen. Dat moet zorgen voor een beter gebruik van het net en een versnelling van de energietransitie.

2.2.4. Distributienet

Het distributienet vormt de vierde werf, aldus Pieterjan Renier. In 2023 zullen de nieuwe investeringsplannen op drie en tien jaar van de distributienetbeheerders worden beoordeeld. Ook in 2023 zullen zij eerst een publieke raadpleging houden over die plannen. Er wordt verder samengewerkt met de Vlaamse energieadministratie aan de studie over de capaciteit van de laagspanningsnetten. De VREG laat zich daarvoor begeleiden door een extern studiebureau, dat zal onderzoeken of de geplande investeringen in het distributienet samen met andere maatregelen voldoende zijn voor de uitdagingen van de toekomst. Hierover krijgt de Vlaamse minister bevoegd voor het energiebeleid een tweede tussentijds rapport.

De VREG adviseert bij nieuwe Vlaamse ontwerpregelgeving over energie. Zij verwacht onder meer dat de Vlaamse Regering in 2023 een ontwerpbesluit zal voorleggen met uitvoeringsbepalingen bij de bepalingen in het Energiedecreet rond de kerntaken van de netbeheerders.

In 2023 wordt ook de uitrol van de digitale meter verder opgevolgd. Daarbij wordt het doel van de Vlaamse Regering voor ogen gehouden om tegen einde 2024 minstens 80 procent van de gezinnen en kmo's van een digitale meter te voorzien. Ook zal worden nagegaan of marktpartijen de mogelijkheden van de digitale meter volledig kunnen gebruiken in het voordeel van de netgebruiker.

2.2.5. Energiecrisis

De vijfde werf is de energiecrisis, die nog een tijdje zal woeden. De VREG zal ook in die uitdagende context toezien op de goede werking van de energiemarkt. De regulator zal de situatie van de energieleveranciers van nabij blijven volgen en rapporteren over hun financiële gezondheid. Er wordt ook over gewaakt dat Fluvius zo nodig zijn rol als noodleverancier zal opnemen. Door de energiecrisis is energie meer dan ooit een zaak van iedereen. De VREG zal gezinnen en kmo's informeren

over de prijsevoluties van energiecontracten en de mogelijkheden van de digitale meter, en snel inspelen op hun noden via de V-test en zijn andere communicatiekanalen.

2.2.6. V-test

De zesde werf is het voortwerken aan de V-test. Ook in 2023 wordt die uitgebreid met nieuwe functionaliteiten, inspelend op de behoeften en verwachtingen van diverse doelgroepen. Zo kunnen gezinnen en kmo's nog beter geïnformeerd en volgens hun eigen voorkeuren hun energiecontract kiezen. Na de servicecheck zal ook de groencheck in de V-test worden geïntegreerd. Er wordt ingezet op informatieverlening via energiehuizen en andere hulpverleners, zodat elke Vlaming uiteindelijk het meest voordelige en gepaste energiecontract kan vinden.

2.2.7. Energiedata

Verder zal de VREG via zijn website het aanbod van data over de energiemarkt verbeteren en verruimen. De online dashboards zullen stelselmatig worden uitgebreid. Via die weg worden kwaliteitsvolle data ontsloten en de meest actuele cijfers regelmatig gepubliceerd. Zo kunnen beleid, sector en pers de evoluties op de energiemarkt op de voet volgen en kort op de bal spelen. Door markante cijfers op een toegankelijke manier in de kijker te zetten, maakt de VREG het brede publiek bewust van alle evoluties op de energiemarkt, zodat het wordt aangemoedigd om daar zelf mee aan de slag te gaan.

2.3. Financiering

De werking van de VREG wordt gefinancierd via een dotatie uit het Energiefonds en een retributie op transacties van garanties van oorsprong. De opbrengst van de bijdrage aan het Energiefonds die afnemers betalen via de elektriciteitsfactuur, gaat naar dat Energiefonds. Het Vlaams Parlement bepaalt het bedrag van de dotatie.

De VREG stelt een dotatie van 7,28 miljoen euro voorop om zijn doelstellingen voor 2023 te kunnen realiseren, namelijk het geïndexeerde bedrag van de dotatie van 2022 plus de kostprijs voor een extra personeelslid, dat nodig is om de bijkomende taken uit het EMD-decreet uit te voeren. In absolute termen stijgt de dotatie met ongeveer 750.000 euro in vergelijking met 2022. In 2023 zou ongeveer 1 miljoen euro meer worden uitgegeven dan in 2022, wat grotendeels het gevolg is van de sterk gestegen inflatie. De VREG schat dat de personeelskosten met ongeveer 650.000 euro zullen stijgen in vergelijking met 2022. Er zijn een aantal studies die de VREG in 2022 uitvoert om de werven voor 2023 te realiseren. Het totaalbedrag daarvoor stijgt met 500.000 euro in vergelijking met 2022. De VREG beheert daarnaast diverse IT-systemen, applicaties en dataplatformen. Veiligheid en gegevensbescherming zijn daarbij essentieel. Ook in 2023 zal de regulator een aantal investeringsprojecten uitvoeren met betrekking tot IT-systemen, zoals de toevoeging aan de V-test van extra mogelijkheden en de ingebruikname van een intern centraal dataplatform. De uitgaven voor de ICT-werkingskosten en -investeringen samen zijn vrijwel gelijk aan die van 2022. Om voldoende breed en laagdrempelig te kunnen informeren, plant men gelijkaardige uitgaven voor communicatie als in 2022, en een extra budget om de website te vernieuwen.

De VREG verwacht dat de uitgaven voor 2023 1,4 miljoen euro hoger zullen liggen dan de inkomsten, uitgaande van een dotatie van 7,28 miljoen euro. Het verschil zal via de overgedragen saldi moeten worden gecompenseerd.

Net zoals in 2021 wordt er, als bijlage aan dit verslag, een meerjarenraming toegevoegd aan het ondernemingsplan. De VREG gaat als een goede huisvader om

met zijn middelen en wil transparant zijn over de te verwachten uitgaven voor de komende jaren. In de meerjarenraming worden de inkomsten en uitgaven voorgesteld op ESR-niveau. Het voorstel van dotatie voor 2023 bedraagt 7,28 miljoen euro. De geraamde nodige dotatie voor de jaren nadien neemt toe tot 8,62 miljoen euro in 2027. Het uitgangspunt daarbij is telkens dat de dotatie minstens de personeelsuitgaven en de werkingskosten dekt. Dat vergt een aangroei van de dotatie. Pieterjan Renier wijst erop dat de voorgestelde dotatie voor 2023 overeenkomt met het bedrag voor 2023 dat was opgenomen in het ondernemingsplan van 2022. Als de dotatie van 2021 als referentie wordt gebruikt, kan worden vastgesteld dat de dotatie voor 2023 in relatieve cijfers met bijna 7 procent daalt, besluit hij.

Maarten De Cuyper hoopt, afrondend, dat duidelijk is geworden dat de VREG veel meer doet dan nieuwe nettarieven invoeren, dat de regulator een belangrijke rol speelt in de energiemarkt en voor 2023 echt wel meer dingen van plan is. Rekening houdend met de inflatie vraagt de VREG daar eigenlijk niet meer geld voor: men wil het goede voorbeeld geven en meer doen met dezelfde middelen. De VREG hoopt de commissie daarvan te hebben overtuigd.

II. Vragen van de commissieleden.

1. Tussenkomst van Bruno Tobback

Bruno Tobback heeft vragen rond de energiecrisis en de communicatie daarover. Die is voor veel mensen nog altijd verwarrend en onduidelijk. Dat ligt misschien niet aan de sprekers, maar in de toelichting kwam naar voren dat de gemiddelde factuur naar 9000 euro per gezin gaat. Sinds augustus doen heel alarmerende berichten de ronde en die kloppen ook. Bruno Tobback hoort regelmatig mensen die bij de eindafrekening geld hebben teruggekregen. Dat zijn mensen die nog een vast contract hadden, maar het blijft heel verwarrend. De sprekers zegden in hun presentatie dat de prijzen zeer hoog blijven en de moeilijkheden zeer groot. De situatie is natuurlijk voor iedereen verschillend en niemand kan er nog een touw aan vastknopen.

Wat kan men nu het beste doen? Misschien, in ieder geval, gewoon het liefst zo weinig mogelijk verbruiken. Ook die boodschap wordt ondergraven door degenen die verkondigen dat het flink meeviel, dat ze zelfs geld terugkregen, al is het voorgestelde voorschot wel heel dramatisch. Hoe kan men dat het best communiceren?

Die voorschotten creëren ook onrust bij de mensen. Kan men ervan uitgaan dat leveranciers bewust te hoge voorschotten voorstellen? Dat deden ze vroeger ook al, maar nu misschien nog veel meer, om zichzelf in te dekken tegen schommelingen. Ze betalen achteraf liever terug dan dat ze geconfronteerd worden met de problemen. Hoe reëel is dat probleem?

Heel veel mensen kunnen het eigen voorschot wel aanpassen. Het is de bedoeling van de regulator om de informatie te geven. Het is niet voor iedereen gemakkelijk om dat juist te doen. Dat is niet evident. Momenteel is het zelfs de boodschap: betaal het liefst zoveel mogelijk vooraf, dan ben je ervan af. Dat is volgens Bruno Tobback niet zo gezond, dat zou niet de bedoeling mogen zijn. Hoe maakt men het efficiënter en reëler voor de mensen om zich voor te bereiden op de volgende factuur?

Wat de eindafrekening betreft, noemt Bruno Tobback het gebrek aan degelijk databeheer onaanvaardbaar. Hoewel het een veel voorkomend probleem is, werd daar niet expliciet naar verwezen in de presentaties.

Dat het capaciteitstarief pas over enkele jaren effect zal hebben, noemt de spreker logisch: aan dit tempo zal het nog zo lang duren voor iedereen een digitale teller heeft. Men rolt een digitale meter uit die noodzakelijk is voor het capaciteitstarief, maar blijkbaar heeft niemand eraan gedacht dat die in een heleboel Vlaamse woningen gewoonweg niet past. Dat heeft de spreker zelf ook meegemaakt.

De spreker vindt het eigenaardig dat men blijft vasthouden aan het idee dat minder grote investeringen in het netwerk in het voordeel van iedereen zijn. Het is duidelijk dat de barrière voor de capaciteit van de hernieuwbare energie in die netwerken zit. Dat geldt voor Ventilus en andere grootschalige projecten, maar evengoed voor de distributienetwerken. Als Vlaanderen morgen de volle capaciteit zonnepanelen zou realiseren, dan gaat overal het licht uit omdat het net dat niet aankan. Tenzij iedereen een thuisbatterij aanschaft, maar dat is een dwaze investering. Om het volledige gamma aan flexibiliteitsdiensten, terugleveringen en energiedelen waar te kunnen maken, is een sterker net nodig. Bruno Tobback heeft geen bezwaar tegen het concept capaciteitstarief op zich, maar wel dat het wordt gebruikt als argument om minder in het net te investeren. Door de hoge gas- en olieprijzen moet worden ingezet op diversificatie. Ook daarvoor is netversterking essentieel. Pas als er een sterk net is, kan het capaciteitstarief worden bekeken en verfijnd. Door te blijven inzetten op het capaciteitstarief is de regulator aan de verkeerde kant van het verhaal begonnen, middenin de problemen met de uitrol van de digitale meters. Het is bijzonder jammer dat dat een dovemansgesprek blijft.

2. Tussenkomst van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy stelt vast dat de parlementsleden het vaak hebben over een betere informatie en communicatie over de nettarieven en het capaciteitstarief. Hij krijgt het idee dat de tijd, de energie en het geld dat naar de mediacampagnes en prijssimulators gaat, beter in de voorbereiding van de verzwaring van het elektriciteitsnet waren gestoken. Dan was er helemaal geen nood aan een capaciteitstarief geweest.

De rol van de VREG is steeds meer beperkt tot het uitleggen aan mensen hoe ze elektriciteit moeten verbruiken om niet veel meer te betalen, en dat terwijl Vlaanderen al de hoogste energiefacturen in Europa heeft. Voor veel mensen zal het capaciteitstarief niet lager maar hoger worden. De communicatie dat een Teslarijder minder zal betalen dan een gepensioneerde op een appartementje, is natuurlijk een hyperbool. Maar het raakt wel de essentie, namelijk dat wie weinig verbruikt wel degelijk meer zal betalen als hij of zij een piek op het elektriciteitsnet veroorzaakt. Dat is een fundamenteel onrechtvaardig principe, waar het Vlaams Belang nooit achter kan staan. Het staat ook haaks op de terechte drijfveer om minder energie te gaan verbruiken. Die doelstelling is gewijzigd van minder naar anders energie verbruiken.

De VREG zegt onafhankelijk en niet geïsoleerd te zijn. Dat betwist Sam Van Rooy niet. Maar de regulator voert het elektrificatiebeleid van de meerderheidspartijen uit op het Europese, Belgische en Vlaamse niveau. De wereld is altijd meer elektrisch, maar dat gebeurt niet automatisch. Dat gebeurt omdat overheden fossiele brandstoffen willen verbannen. Daar is op zich niets mis mee, maar ze spannen de kar voor het paard. Waarom moet er zo razendsnel worden geëlektrificeerd? Omdat een klimaatdogma en klimaathysterie heersen, omdat de CO_2-uitstoot absoluut in 2050 naar nul moet worden gebracht, naar klimaatneutraliteit.

Sam Van Rooy komt tot de hamvraag: stel dat die traditionele overheden beslissen om de CO_2-uitstoot niet razendsnel maar geleidelijk te verminderen, op mensenmaat en op een manier die financieel de verzwaring van het elektriciteitsnetwerk mogelijk maakt, zou er dan een capaciteitstarief nodig zijn?

Er is ook nog de beslissing van de VREG om de nettarieven voor gas en elektriciteit voor het eerst in zes jaar tijd te verhogen. Dat maakt de elektriciteitsfactuur voor een gemiddeld Vlaams gezin 37 euro duurder. Het doet bovendien de magere inspanning van de Vlaamse Regering om de energiefactuur te doen dalen teniet. Het Vlaams Belang betreurt dat.

De VREG handelt in lijn met wat de Vlaamse Regering beslist. Vanaf 2029 moet iedereen een elektrische wagen kopen. Vanaf 2026 mogen alleen nog warmtepompen worden geïnstalleerd. Stel dat al die dwang, die verboden en geboden, er allemaal niet zouden zijn, en dat de transitie geleidelijk zou gebeuren, was er dan een capaciteitstarief nodig?

3. Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz merkt op dat veel discussies over het capaciteitstarief gaan en dat het daar nog over moet gaan in deze vergadering. Hij vraagt zich af hoe men voor de consument duidelijk kan maken wat het meest gewenste verbruiksprofiel is. De heer Tobback had immers gezegd dat de discussie gaat over hoeveel netinvesteringen men moet doen om een optimaal systeem te hebben. De spreker ziet het genuanceerder, hij denkt niet dat er door de VREG en door Fluvius gepleit wordt voor geen investering, maar wel voor het vermijden van overinvesteren, dat er overcapaciteit uitgerold moet worden die bijna nooit of veel te weinig gebruikt wordt. Dat zou maatschappelijk niet nuttig zijn. Hij stelt dat er uiteraard sommige stukken van het net versterkt zullen moeten worden en dat er extra connecties gelegd zullen moeten worden. Men zit met de duckcurve: op sommige momenten is er veel verbruik en zijn er pieken, waarvoor de capaciteit voorzien moet worden, zowel in productie- als transport- en distributiecapaciteit. Dat is volgens hem suboptimaal. Met de opkomst van meer kleinschalige productie biedt zich de opportuniteit aan om de curve uit te vlakken en een meer stabiel verbruiks- en productieprofiel te krijgen op voorwaarde van een goede uitwisseling. Het is dus logisch dat de VREG nadenkt over hoe men aan de consument eenvoudig kan uitleggen wat het optimale verbruiksprofiel is en of de consument correct beloond wordt als hij zijn gedrag wil aanpassen. Dat is vandaag niet duidelijk.

Er waren een aantal intensieve communicatiecampagnes voorgesteld, maar Willem-Frederik Schiltz geeft toe dat hij bij de presentatie op de persconferentie na een halve minuut al niet meer echt zou kunnen volgen als hij zich niet verdiept had in de materie. Veel mensen hebben hem verteld dat ze het capaciteitstarief nog altijd niet echt begrijpen. In de veronderstelling dat men het optimaal verbruiksprofiel vindt voor verschillende categorieën en men dat uitgelegd krijgt, en het mogelijk is en ook rechtvaardig is, wat een bijkomende uitdaging is, moet men dan ook nog het verschil tussen de impact van de invoering van een capaciteitstarief en de actuele marktprijzen in het energielandschap uitleggen. Hij vindt het daarom jammer dat in de simulator niet duidelijk aangegeven wordt wat het effect is van de wereldwijde prijsstijgingen van elektriciteit en wat het effect van het capaciteitstarief is. Door dat niet voldoende uit te leggen gaan mensen immers automatisch prijsstijgingen koppelen aan het capaciteitstarief en zo verdwijnt het draagvlak ervoor. Hij is daar bezorgd over.

Het lid stelt dat men het al heel vaak gehad heeft over het heikele punt van de winnaars en de verliezers. Er is al aangehaald dat men met het capaciteitstarief een zo optimaal mogelijk scenario benadert en dat het onvermijdelijk is dat, als men een systeem verandert, sommigen daar voordelen en anderen nadelen ondervinden. Het is dan nodig om in de transitie de nadelen uit te vlakken met de voordelen, zodat er geen grote ongelijkheden gecreëerd worden buiten de wil van de mensen om. De mensen van de VREG hebben gewezen op de verantwoordelijkheid van de politiek, aldus Willem-Frederik Schiltz, namelijk het flankerend beleid. Dat is volgens hem niet zo eenvoudig. Hij vraagt naar een suggestie hoe zij een

dergelijk flankerend beleid zien om de mogelijke grote verschillen in afwachting van een eventuele aanpassing van het gedrag weg te werken.

De energiemarkt staat in brand en men gaat door een enorme transitie in het energielandschap, die van alle spelers grote aanpassingen vraagt. De spreker sluit zich aan bij de vraag van de Bruno Tobback over de rol van de leveranciers. Hij vraagt zich af of zij zich aan het overkapitaliseren zijn dan wel of zij daarvoor op een te lage liquiditeit zaten. Er waren een aantal leveranciers die overkop dreigden te gaan, er zijn grotere leveranciers die met een enorme uitstaande schuld zitten en dat intern proberen te bufferen. Er heerst dus grote ongerustheid. De rol van de leveranciers komt dan bijkomend nog onder druk. Zij gaan niet meer gewoon kopen en verkopen, want door goedkoper aan te kopen dan ze kunnen verkopen, kunnen ze winst maken. Hun rol gaat helemaal veranderen en gaat meer moeten inspelen op het aggregeren van energiedelen. Zijn zij daartoe in staat? En hoe zit het met de rol van Fluvius?

De minister heeft een proces aangespannen tegen de VREG omdat zij vindt dat men het capaciteitstarief niet kan invoeren zolang de digitale meter niet voldoende uitgerold is en er 80 procent dekkingsgraad is. Men krijgt dan immers een gelijk systeem voor ongelijke profielen, en dat is discriminatie. Willem-Frederik Schiltz vraagt of de leveranciers klaar zijn om met de digitale meter aan de slag te gaan en of Fluvius in staat is om de digitale meter operationeel te krijgen. Gebeurt het uitlezen van de gegevens voldoende nauwkeurig? De VREG heeft een dataplatform opgericht en dat draagt volgens de spreker zeker bij aan de transitie en maakt het mogelijk dat leveranciers zich klaarmaken om de nieuwe rol op te nemen. Het einddoel moet zijn dat zo veel mogelijk mensen zo veel mogelijk kunnen investeren in de energietransitie en er ook zo veel mogelijk voordeel aan hebben, aldus Willem-Frederik Schiltz. Dan is een digitale meter cruciaal, maar ook een tarief dat het accepteren van die digitale meter rendabel maakt.

Willem-Frederik Schiltz vindt het door de omstandigheden logisch dat er in een fors communicatiebudget is voorzien. Mensen zijn heel ongerust en er heerst veel onduidelijkheid over de markt, het tarief, de slimme laadpalen. Ze vragen hierover informatie aan Fluvius, de VREG, de verschillende ombudsdiensten. Daar is de werklast heel groot. Dat leidt er ook toe dat consumenten die een conflict hebben met hun energieleverancier, daar niet terechtkunnen en dat er geen tijd is om hun dossier te onderzoeken. Vaak is de enige aanbeveling dat mensen beter toch al betalen en dat bedrag dan later kunnen terugvorderen. Consumenten voelen zich daardoor in de kou gezet. Dat is bovendien niet bevorderlijk om hen warm te maken voor de energietransitie, ook al is die voor hen uiteindelijk voordeliger. Hoe werken de verschillende ombudsdiensten en informatieverstrekkers samen? Volgens de spreker moet er een oplossing worden gezocht om mensen snel en adequaat van antwoorden te voorzien. De VREG investeert veel in webinars om ervoor te zorgen dat een aantal partners en key players beslagen op het ijs komen, maar toch meent de spreker dat de informatie en klachtenbehandeling beter moet worden gestroomlijnd

Daarna gaat hij in op de ‘time-of-use’. Het capaciteitstarief heeft deels tot doel om een dreigende congestie te vermijden en het verbruikersprofiel minder te laten pieken. Hoever staat men met de time-of-use? Is een capaciteitstarief nu al hanteerbaar? Bestaat er een standaard time-of-use met een gemiddelde van de pieken en dalen? De VREG weet dat uiteraard, maar hoe kan de consument dat weten en opvolgen? Komt er een gestandaardiseerde time-of-use die vervolgens beloond of bestraft kan worden of kan men dat reëler en dynamischer maken voor de consument? Is dat eerder op grotere verbruikers zoals kmo’s van toepassing?

Willem-Frederik Schiltz is heel tevreden met de evolutie van de dashboards. De kwaliteit van de data die daarin geïntegreerd worden, stijgt. Verklaart dat ook de

stijgende ICT-kosten? Hij stelt daarnaast een grote stijging met 650.000 euro vast bij de diverse externe diensten, zoals boekhouding, hr, adviezen, studies en dergelijke. Kan de VREG meer toelichting geven over de samenstelling en stijging van deze kosten?

4. Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne dankt de vertegenwoordigers van de VREG voor de voorstelling en voor de duidelijke gegevens, ook op de website. De regulator speelt daar wel degelijk op een goede manier zijn rol.

De nieuwe simulator is ondertussen gelanceerd. 30.000 mensen hebben er ondertussen gebruik van gemaakt. Wat heeft dat opgeleverd aan gegevens? Welke profielen komen daaruit? Op welke manier kunnen de resultaten daarvan geïnterpreteerd worden?

Hij heeft het gevoel dat de communicatiecampagne te laat op gang gekomen is. De reden daarvoor ligt ongetwijfeld niet alleen bij de VREG. Maar het heeft er wel voor gezorgd dat er in de brede publieke opinie heel veel misverstanden leven over de evolutie van de nettarieven. Als men uitlegt aan mensen dat nettarieven globaal genomen dalend zijn over vijf jaar, dan gelooft niemand dat door de polemiek die er ontstaan is rond het capaciteitstarief. Die communicatiecampagne komt alleszins laat. De spreker betreurt dat dat niet geïntegreerd kan verlopen met de andere overheidsspelers in het energielandschap. Wat zijn de doelstellingen van de communicatiecampagne? Op welke manier wil de VREG de campagne evalueren? Houdt de VREG op een of andere manier bij, al is het maar via opiniepeilingen, of er resultaat geboekt wordt, of men aan de mensen uitgelegd krijgt wat het capaciteitstarief is, wat het niet is en of dat lukt met de campagne die uitgerold is?

Wat de rechtszaak betreft: er komt allicht pas ergens in 2023 een uitspraak. Minister Demir heeft gezegd dat dat geen verschil zou maken voor het tarief, zelfs al heeft ze gelijk, omdat ze geen retroactieve aanpassing wenst van de tarieven. Zelfs als er een uitspraak zou komen van de rechtbank die negatief is voor het tarief dat nu geldt, zijn er nog altijd procedures die nageleefd moeten worden om tot een nieuw tarief te komen. Op welke manier houdt de VREG zelf rekening met de mogelijke scenario's en bereidt hij zich voor? Stel dat de rechtszaak uitdraait op een negatief resultaat voor de VREG, hoe kan men de rechtsonzekerheid beperken en hoe kan men snel een doorstart maken van dat tarief?

De VREG start zo snel mogelijk een evaluatie op van het tarief dat de regulator vanaf 1 januari in voege wil laten gaan. Om in de toekomst discussies te vermijden, is het bijzonder belangrijk dat dat gebeurt op basis van een aantal gemeenschappelijke parameters, stelt Robrecht Bothuyne. Daarmee bedoelt hij dat er zowel met de regulator, de minister, het parlement als met bijvoorbeeld de netbeheerder inspraak is over de manier waarop de evaluatie vormgegeven wordt. De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie is zeker bereid om hierin mee te denken en mee te proberen draagvlak te geven aan de evaluatie en de methodiek ervan, maar dan moet het snel gaan.

De VREG zou de eventuele noodzaak van een time-of-usetarief bestuderen. De spreker vraagt zich af of dat niet gewoon een logisch vervolg is op de manier waarop de tarieven nu vormgegeven worden. Omdat tijdens de presentatie gesproken werd over de eventuele noodzaak: twijfelt de regulator dat men naar een dergelijk systeem gaat evolueren?

Na het faillissement van de Vlaamse Energieleverancier was er de vrees dat er nog leveranciers in de problemen zouden komen. De VREG heeft gezegd om dat van naderbij op te volgen. Kan de regulator iets meer zeggen over de manier waarop

die opvolging nu gebeurt en of men min of meer gerust kan zijn over de financiële toestand van de leveranciers?

Er wordt veel studiewerk gepland: rond de capaciteit, samen met het VEKA, maar ook rond de regionaal objectiveerbare verschillen. Daarover is er opnieuw een studie. Wat is het doel daarvan? Waarom wordt die nu opnieuw gevoerd? Wat verwacht de VREG dat die eventueel aan verschillen zou opleveren tegenover de eerder opgeleverde studies daarover?

Als men vergelijkt tussen 2021 en 2027, komen er bij de 37 vte's 9 vte's extra voor de werking van de VREG. Dat is bijna 25 procent meer – een flinke stijging – op een moment dat men heel veel overheidsadministraties aan het afbouwen is. De spreker kan zich wel voorstellen dat er rond het energielandschap wel wat te doen valt. Maar hij heeft alleen een verklaring gehoord over de stijging met één vte voor 2023, met bijkomende werkzaamheden. Hoe verklaart men de geprogrammeerde verdere stijging van de personeelsbezetting?

Tot slot heeft Robrecht Bothuyne een gelijkaardige vraag als Willem-Frederik Schiltz: zowel rond erelonen als rond externe kosten is er toch een fikse stijging van de kosten gepland. Als men vergelijkt tussen 2021 en 2023 gaat het samen over bijna 1,2 miljoen euro extra aan externen. Gaat dat allemaal naar de advocaten om de minister af te houden? Of zijn er nog andere kosten? Waarom die sterke stijging?

5. Tussenkomst van Staf Aerts

Staf Aerts vraagt zich af of het wel klopt dat het capaciteitstarief investeringen overbodig gaat maken. Hij is ervan overtuigd dat ze altijd nodig blijven. Verder is hij van mening dat mensen die al investeren in een warmtepomp of een elektrische wagen hebben, moeten worden gestuurd naar het rustiger gebruik van het elektriciteitsnet. Hij vreest dat het net anders zal moeten versterkt worden en dat de energiefacturen nog meer gaan oplopen. De vraag is ook of het capaciteitstarief invoeren tijdens een energiecrisis wel opportuun is omdat het voor iedereen nog niet duidelijk is wat het precies inhoudt en voor verwarring en ongerustheid zorgt. De verschillende rollen van de politiek en de VREG hebben daar ook toe bijgedragen, aldus de spreker.

De spreker blikt vervolgens vooruit naar de geplande communicatiecampagne, die cruciaal wordt. Volgens hem zijn er alweer foute cijfers geciteerd in de kranten. Het wordt kwestie om de komende maanden alles goed uit te leggen. Hij verwijst hierbij naar de intentie uit de toelichting om tussenpersonen in te zetten. Hij vraagt zich af of er in dat verband ook nog andere kanalen worden ingezet, zoals contacten met organisaties die de juiste informatie over het capaciteitstarief naar hun netwerk communiceren.

Het lijkt hem ook cruciaal dat, na de invoering van het capaciteitstarief, alles, zoals voorzien, goed opgevolgd wordt. De vraag is dan of er aandacht zal gaan naar bepaalde groepen, zoals de eigenaars van een accumulatieverwarming, al dan niet met digitale meter, of de 10.000 kleine gebruikers die momenteel nog geen afgelijnd statuut hebben omdat ze buiten het statuut van tweedeverblijvers of van mensen met een sociaal tarief vallen. Het is nodig om zicht te krijgen op wie deze mensen zijn en in welke situatie zij zich bevinden. Staf Aerts peilt ook naar de scenario's die voorliggen in verband met de rechtszaak en de opvolging daarvan.

Een volgende vraag slaat op het ondernemingsplan in het algemeen. Hoe gaat de regulator ervoor zorgen dat iedereen mee is met de energietransitie? Hij pikt in op de opmerking van de heer Schiltz om zoveel mogelijk mensen mee laten investeren in de energietransitie. Time-of-use is volgens hem een stap vooruit maar gaat het

ook complexer maken en zal weer alleen bereikbaar zijn voor mensen met domotica. De spreker is van oordeel dat zo de bestaande kloof groter wordt. Wie kan investeren in alle mogelijke middelen, haalt er zijn voordeel uit. De anderen dreigen uit de boot te vallen bij die energietransitie. Hij verwijst hierbij naar de werkgroep energiearmoede die de CREG samen met de FOD Economie opgericht heeft om de bepalingen van het Europees recht rond energiearmoede goed te verwerken. Ziet de VREG voor zichzelf op Vlaams niveau ook een rol weggelegd?

Wat energiedelen en energiegemeenschapen betreft, is hij van oordeel dat erover gewaakt moet worden dat iedereen daaraan kan deelnemen en niet alleen de mensen die voldoende middelen hebben om daarop in te zetten. Hij vraagt zich af of het starten van energiedelen en energiegemeenschappen voor mensen met verschillende energieleveranciers, aangekondigd vanaf 2023, al start op 1 januari en of er daar ook nog softwareproblemen zijn. Zou Fluvius daar eventueel onder druk kunnen worden gezet?

Vervolgens verwijst Staf Aerts naar de intentie uit het rapport om in lijn met het Energiedecreet te onderzoeken of de actieve afnemers in een gebouw en in energiegemeenschappen het elektriciteitsdistributienet kunnen ontlasten en in welke maten ze dat moeten doen en welke gevolgen eraan gekoppeld kunnen worden. Hij peilt naar de stand van zaken en de resultaten over dat onderzoek dat in 2022 opgestart werd.

Een volgende vraag gaat over de garanties van oorsprong voor de kleine zonnepaneelinstallaties, meestal van de gewone huishoudens, die momenteel niet uitgekeerd worden waardoor onder de radar blijft hoeveel groene energie op die manier op het net gezet wordt. Is er daar de ambitie om daar nog stappen in te zetten?

De laatste vraag van Staf Aerts gaat over de V-test, die enorm verbeterd is en in 2022 door de energiecrisis vaak geconsulteerd werd. Kan de V-test al gebruikt worden om nieuwe contracten te vergelijken, als men afstand doet van zijn huidig contract? Volgens de spreker kan men nieuwe contracten niet vergelijken met een nog lopend contract. Vergelijken wordt ook steeds moeilijker door de stijging van de variabele energiecontracten. Hij vraagt zich af of de VREG daar nog stappen zal zetten.

6. Tussenkomst van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy dankt de sprekers voor de toelichting, het ondernemingsplan en de zeer uitgebreide presentatie. Hij is wat verwonderd dat Staf Aerts spreekt over de communicatie in de komende maanden, terwijl het capaciteitstarief al ingaat op 1 januari 2023 en communicatie die de komende maanden gevoerd wordt, volgens hem dus te laat komt. De afspraak was dat er al veel vroeger gestart zou worden met de communicatie, maar dat is niet gebeurd.

Hij gaat in op een ander voorbeeld van niet-communicatie. Hij ontving een mail van een ondernemer waarin stond dat Voka in samenwerking met Fluvius een gratis webinar organiseert rond het capaciteitstarief, niet voor de gezinnen maar voor de bedrijven. De spreker begrijpt de bedoeling achter dat capaciteitstarief voor bedrijven wel, maar er werd niet over gecommuniceerd. De bedoeling is dat een bedrijf dat een nieuw gebouw neerzet bij de eerste aansluiting een inschatting maakt van het vermogen dat het nodig heeft. Dat vermogen wordt gereserveerd voor dat bedrijf en het betaalt bij de aansluiting een bepaalde kostprijs per kVA die het aanvraagt. Als een bedrijf bijvoorbeeld schat dat het 1500 kVA nodig zal hebben, dan betaalt het daarvoor. Achteraf kan evenwel blijken dat het maar 1000 of 1200 kVA nodig heeft van die 1500 kVA die gereserveerd werd en waarvoor het betaald heeft bij de aansluiting. De verandering die nu doorgevoerd wordt, is dat men nu zal vragen aan een bedrijf om te proberen zo goed mogelijk in te schatten

wat het effectief nodig heeft qua gereserveerde capaciteit, want hoe hoger die is, hoe meer het ervoor zal moeten betalen. Als een bedrijf erboven zit, moet het daarvoor betalen. Voor veel grote bedrijven, die over energiedeskundigen beschikken, zal het, zij het met een zekere reserve, wel lukken om een inschatting te maken van het maximaal opgenomen vermogen dat het in de toekomst gereserveerd wil zien. Dat roept bij hem een heel specifieke vraag op: als een bedrijf dat schatte 1500 kVA nodig te hebben maar 1300 kVA verbruikt, krijgt het dan die 200 kVA terugbetaald, waarvoor al betaald werd bij de aansluiting? Hij verwacht dat het antwoord zal zijn dat dat terug te vinden is op de website. Maar bedrijven kunnen niet permanent websites in het oog houden om te bekijken wat er eventueel kan veranderen voor hen. De spreker vindt het straf dat hij via een omweg moet vernemen dat Voka en UNIZO dit communicatieprobleem moeten oplossen in samenwerking met Fluvius. Er werd gezegd dat de VREG niet in een ivoren toren zit, maar volgens de spreker wordt dat door dit voorbeeld tegengesproken. Er werd namelijk niet gecommuniceerd op een manier die begrijpelijk is voor alle ondernemers en voor alle gezinnen, wat het capaciteitstarief betreft.

De VREG sprak over een compromis en zei dat men de hand reikt. De regulator zegt snel te moeten kunnen evalueren zodat die evaluatie meegenomen kan worden voor de volgende tariefperiode, dus 2025.

Alle stakeholders werden ook opgenoemd, maar volgens Andries Gryffroy werd het Vlaams Parlement daar niet bij vernoemd. Blijkbaar is het Vlaams Parlement wel toezichthoudende overheid maar geen stakeholder waarmee rekening gehouden zou kunnen worden. Toch vertegenwoordigt het Vlaams Parlement de bevolking. Die discussie loopt al lang, ook met de voorganger van de huidige voorzitter van de VREG. Is het Vlaams Parlement voor de VREG een volwaardige stakeholder waarnaar geluisterd wordt, waarmee gedebatteerd kan worden? Of is het maar een uitvlucht om een hoorzitting te organiseren met mooie presentaties, waar iedereen vriendelijk is voor elkaar, terwijl de VREG achteraf gewoon zijn zin doet? Dat is de hamvraag.

Dan komt Andries Gryffroy tot de discussie die al door verschillende mensen aangekaart werd. Het Vlaams Parlement vraagt al heel lang in alle hoorzittingen om een statische time-of-use. Op de brief daarover die vanuit de commissie Leefmilieu naar de regulator verstuurd werd, kwam in september het antwoord dat er mogelijkheden zijn maar dat het verder onderzocht moet worden. Maar waar blijft het? Zoals de spreker een vorige keer al zei, is er voor hem absoluut geen studie nodig van een half miljoen euro. Volgens hem is een statische time-of-use gewoon een no-brainer omdat iedereen zijn dag- en nachtprofielen en zijn week- en weekendprofielen kent. Het kan toch niet dat de mensen die een piek maken op kerstdag daarvoor gedurende twaalf maanden moeten betalen? Want op kerstdag ligt de industrie plat. Is er op dat ogenblik wel effectief een congestie? Waarom kan niet gezegd worden dat men op zon- en feestdagen een lagere capaciteit moet betalen? Waarom kan niet gezegd worden dat men in de namiddag tussen 14 uur en 17 uur of in de voormiddag tussen 10 uur en 12 uur een lagere capaciteit betaalt? Daardoor zouden de mensen een trigger krijgen om, bijvoorbeeld, hun elektrische wagen dan op te laden. Dat vraagt Andries Gryffroy al vier jaar. De VREG zegt wel de hand te reiken, maar het Vlaams Parlement vraagt al vier jaar dat de regulator de hand zou aannemen die het Vlaams Parlement ernaar uitreikt. Nu verneemt de spreker dat het er misschien zal komen begin 2025.

Momenteel berust het capaciteitstarief op drie sporen. Mensen met een sociaal tarief hebben geen capaciteitstarief. Voor mensen met een analoge meter wordt een inschatting gemaakt – nattevingerwerk. Maar mensen met een digitale meter die op kerstdag veel toestellen gebruiken, zullen daar de volgende twaalf maanden de pineut van zijn. Zoals de heer Renier zeer goed weet, vraagt het Vlaams Parlement al sinds de vorige legislatuur om die statische time-of-use. Maar Andries

Gryffroy stelt vast dat dat niet mogelijk is. De VREG stelt de hand te reiken, dus moet de regulator volgens hem dit voorstel aannemen en uitvoeren. Het moet geen 500.000 of 750.000 euro kosten om dat uit te werken want het is statisch.

Het verwondert hem dat mensen met een digitale meter die een jaarafrekening krijgen, moeten vaststellen dat het effectief verbruikte kilowattuur per maand niet gevalideerd is. Daar wordt geen rekening mee gehouden. Men werkt nog altijd met een gestandaardiseerd verbruiksprofiel. De spreker heeft daarover contacten gehad met de regulator. Men vroeg hem geduld te hebben omdat het IT-platform nog niet klaar is. Waarmee is men dan bezig? Als straks het capaciteitstarief wordt ingevoerd, terwijl kilowatt gevalideerd kan worden maar kilowattuur niet, wat dan? Dan is er een IT-platform dat niet consistent is en dat niet doet wat een digitale meter zou moeten kunnen aanleveren, maar er wordt wel een capaciteitstarief ingevoerd. Dat is voor een techneut crimineel en onbegrijpelijk.

De spreker is het er niet mee eens dat men dan aanbeveelt om over te schakelen op een maandfacturatie. De verbruiker zit dan in de zomer en in de winter met heel andere facturen. Een burger moet zelf kunnen beslissen of hij met vaste voorschotten op jaarbasis wil werken en op het einde van het jaar een afrekening wil krijgen waarin hij kan zien dat de kilowattuur die hij per maand verbruikt heeft ook effectief wordt verrekend. Dat is zeker van belang voor mensen met variabele prijzen, en vooral als de prijzen zo volatiel zijn.

Stel dat iemand beslist om in de wintermaanden, als de prijzen zeer hoog zijn, naar Spanje te gaan. Het profijt daarvan is dan weg. Het is dus onbegrijpelijk dat men geen kilowattuur maar alleen kilowatt valideert in de jaarafrekening, omdat het systeem het anders niet aankan.

Andries Gryffroy ziet in de rapportage en het ondernemingsplan van de VREG heel weinig over samenwerking met de CREG, die er toch zou moeten zijn. Bovendien stuurt men Fluvius in de richting van Elia. Wat hij momenteel ziet gebeuren is dat Elia vanuit het federale niveau steeds meer probeert om van bovenuit alle gegevens te omvatten, bijvoorbeeld rond EMD en rond batterijtechnologie. Het krijgt dus eigenlijk van bovenuit, via de CREG en de federale wetgeving, de toelating om het systeem van de Vlaamse distributienetbeheerder uit te hollen. Hij ziet daarop geen reactie komen en hij ziet ook heel weinig interactie om dat te gaan bespreken met Elia.

Ten slotte heeft de spreker nog een vraag over het ondernemingsplan zelf en de begroting. Vorig jaar werd de begroting niet goedgekeurd wegens de manier van presenteren. Dat is nu oké. Een tweede reden waarom het toen niet werd goedgekeurd was omdat er te veel reserves werden opgepot. Het antwoord daarop was dat er maar één keer per jaar een dotatie gegeven werd, en dat dat zou kunnen worden aangepast als het met twaalfden gedaan zou worden. Dat is gebeurd, maar in het ondernemingsplan ziet de spreker nergens die reserves zitten. Hij ziet wel de positieve en negatieve investeringen en vraagt zich af of dat dan die reserves zijn. Hij wil weten of de reserves inderdaad afgebouwd worden. Vorig jaar werd immers afgesproken, met akkoord van de VREG, om op termijn te streven naar een reserve van maximaal 1 miljoen euro, terwijl dat momenteel nog een stuk hoger ligt. Kan uit de tabellen afgeleid worden waar die reserves het komende jaar naartoe zullen gaan?

III. Antwoorden door de VREG

1. Antwoorden door Maarten De Cuyper

Na de tussenkomsten van de parlementsleden neemt *Maarten De Cuyper* opnieuw het woord namens de VREG. Hij bedankt de aanwezigen voor de vele vragen en voor de complimenten die hij tussen de vragen door gehoord heeft.

Hij bevestigt op de vraag van Bruno Tobback over onduidelijke facturen, afrekeningen en voorschotten, dat er op dat vlak problemen zijn. Dat iemand soms geld terugkrijgt nadat hij of zij de voorschotten verhoogd heeft, kan Maarten De Cuyper nog snappen. Er zijn veel vragen over communicatie, en dat wil de VREG ook aanpakken. Maar zijn allereerste boodschap blijft wel: verbruik minder, en spreid wat u dan nog verbruikt zoveel mogelijk uit. Pas daar komt het capaciteitstarief in het spel. Hij verduidelijkt dat een energiefactuur altijd uit twee delen bestaat: netkosten en energiekosten. Die verhouding is vandaag zo dat men het best eerst minder verbruikt, en dan het verbruik spreidt. De VREG volgt de situatie bij de leveranciers nauwgezet op. Het is een open vraag of ze kunnen kijken of de leveranciers maand per maand te veel voorschotten aanrekenen.

Er is frustratie rond Atrias. Maarten De Cuyper verzekert dat noch hij noch Pieterjan Renier hebben gezegd dat ze vinden dat er minder geïnvesteerd moet worden in het distributienetwerk. De spreker zei wel in zijn inleiding dat er een extra focus moest komen. Investeren in infrastructuur is belangrijk, maar investeren in digitalisering is dat ook. Want voor alle vragen rond energie delen, slimme toepassingen, verbruik sturen enzovoort zijn apps nodig. Dat heeft niet zoveel met het capaciteitstarief te maken. Die dingen zijn wel alleen maar mogelijk als het dataplatform van Fluvius performant genoeg is.

Zo komt Maarten De Cuyper bij de vragen van Andries Gryffroy. Hij deelt de frustratie dat het soms wachten is op dingen die mogelijk moeten worden door IT-toepassingen. De wil om daar iets aan te doen is zeker ook aanwezig bij Fluvius. De VREG en Fluvius zullen samen werken aan regulering en aan incentives om die digitalisering als prioriteit aan te pakken. Anders blijven mensen nog jaren vragen stellen bij ondernemingsplannen over slimme toepassingen, flexibiliteit enzovoort. Hij herhaalt dat de energietransitie digitaal zal zijn of niet zijn.

"Stel dat er een totaal ander beleid zou gevoerd worden dan elektrificatie, is er dan een capaciteitstarief nodig?", zo parafraseert Maarten De Cuyper de hypothetische vraag van Sam Van Rooy. Het capaciteitstarief is iets waar men naar streeft in tariefmethodologie, en is wel degelijk kostenreflectief. Elektrificatie of niet, als men een netwerk aanlegt dat niet efficiënt gebruikt wordt, dan zijn daar onnodige kosten aan, en die zijn recht evenredig met de capaciteit die je aanlegt. Het capaciteitstarief is dus niet zo'n onlogisch concept, los van het tempo van de elektrificatie. Het wordt zeer abstract als men gaat denken om dat in te voeren in een context waarin geen regels zijn rond energietransitie, decarbonisatie enzovoort. Maar zonder regels is er natuurlijk ook geen regulator nodig.

Andries Gryffroy stelde de vraag of de VREG vindt dat het Vlaams Parlement een volwaardige stakeholder is. Maarten De Cuyper herhaalt dat, omdat men nog heel veel maatregelen zal moeten nemen, het altijd beter zal zijn dat men daar samen met het parlement, de netbeheerder en de hele sector, in die volgorde, probeert vorm aan te geven. De heer Gryffroy vraagt al lang naar een time-of-use. De spreker wijst erop dat er medio 2020 na vier jaar afwegen van alle voor- en nadelen van alle voorstellen inhoudelijk is gekozen voor een bepaald systeem van capaciteitstarief, dat inderdaad een compromis is en geen time of-use-behelst. Op de vraag of een en ander zo lang moet duren, wijst de spreker op de moeilijkheden

die er al zijn geweest om het capaciteitstarief in zijn huidige vorm geïmplementeerd te krijgen. Gezien de tijd die nodig is voor IT-implementaties, is het snel implementeren van een time-of-use dus helaas niet mogelijk. Er is ook een formeel argument: de VREG is verplicht om een zekere mate van voorspelbaarheid in te bouwen wat de nettarieven betreft, zodat iedereen zich daarop kan voorbereiden. Het is dus onmogelijk om enige tijd voor de invoering nog aanpassingen aan te brengen, mocht dat IT-technisch al mogelijk zijn.

Toen hij het had over een uitgestoken hand, onder meer wat de evaluatie betreft, meende Maarten De Cuyper dat heel oprecht. Bij de VREG weet men immers heel goed dat men alleen niets kan realiseren. De regulator probeert zo goed mogelijk het besliste beleid mee vorm te geven en uit te voeren.

2. Antwoorden door Pieterjan Renier

Pieterjan Renier gaat vervolgens verder in op de concrete vragen. Antwoordend op de heer Tobback beaamt hij dat sommigen worstelen met hun energiefactuur, terwijl anderen geen last hebben omdat ze een vast contract hebben. Maar hun volgende contract zal niet meer vast zijn. De realiteit is dus dat het ergste nog moet komen: alle gezinnen en bedrijven zullen uiteindelijk worden geconfronteerd met hoge voorschotten of hoge eindafrekeningen, zowel voor aardgas als voor elektriciteit.

De V-test is er inderdaad voor nieuwe contracten: daarmee wordt ingeschat wat iemand het komende jaar zal betalen, gegeven zijn verbruik en situatie. Wat elektriciteit en aardgas betreft, is de belangrijkste component op dit moment de commodity, voor 90 procent. Het zijn de groothandelsprijzen op de forwardmarkt die in rekening worden gebracht. Die fluctueren nog, maar alleszins voor aardgas zijn ze echt hoog. Vandaar de hoge inschatting van de jaarkosten in de V-test. De spreker meent dat mensen en bedrijven er zich steeds meer van bewust zijn dat elke kilowattuur telt, zowel voor elektriciteit als voor aardgas. Veel bedrijven zijn nog beschermd tot het einde van 2022 omdat hun contract dan pas afloopt, maar ook zij zullen worden geconfronteerd met de stijgende energieprijzen.

Omgekeerd hoort de VREG ook verhalen van leveranciers die daar misschien zelfs van profiteren en voorschotten hoger inschatten dan ze moeten zijn.

De V-test houdt inderdaad geen rekening met het bestaande contract en het huidige verbruik. Daar wordt aan gewerkt. Zo heeft de VREG een maand geleden een dashboard gepubliceerd. Dat is nogal complex, maar geïnteresseerden kunnen er zeker mee aan de slag. Begin 2023 zou het geïntegreerd moeten worden in de V-test, in een veel minder complexe vorm. Zo kunnen klanten nagaan of ze al dan niet moeten veranderen van leverancier.

Vandaag doen mensen de V-test als volgt. Bedraagt hun jaarfactuur bijvoorbeeld 5000 euro, dan is een bedrag van iets meer dan 400 euro per maand een redelijke inschatting van hun voorschot. Maar dat gaat voorbij aan het feit dat men met een bestaand contract zit met effectieve verbruiken. De V-test wordt vandaag heel veel gebruikt, maar de VREG ziet er dus absoluut nog mogelijkheden in. Daar werkt de regulator dan ook volop aan verder.

Vanuit het Vlaams Parlement werd voorgesteld om gewoon komaf te maken met de voorschotten. Vandaar dat sinds 1 april de maandfacturatie mogelijk moet zijn, zowel voor aardgas als voor elektriciteit. De VREG heeft daar ook heel hard aan de kar getrokken, zowel naar netbeheerders als naar leveranciers, ook op het vlak van communicatie. Technisch is alles intussen in orde, zowel voor aardgas als voor elektriciteit. De VREG denkt dat de vijf leveranciers die ertoe verplicht zijn, er ook

effectief op ingaan. Het heeft wel een tijd geduurd om zover te raken en alles is ook nog niet opgelost.

Als men komaf maakt met de voorschotfacturen moet men als klant inderdaad, zoals de heer Gryffroy aangaf, beseffen dat de facturen in de zomer heel laag kunnen zijn, maar in de winter net heel hoog. Het is dan ook op vrijwillige basis dat een klant dat moet kunnen. Als de wetgever de mogelijkheid voorziet en de verplichting oplegt aan een aantal leveranciers, dan vindt de VREG dat dat gerespecteerd moet worden. Het is ook daarom dat hij – met het nodige resultaat – een aantal handhavingstrajecten heeft uitgevoerd.

Intussen zijn ruim 2 miljoen digitale meters geïnstalleerd. Hier en daar zullen wel wat technische problemen zijn opgedoken, maar daar kan Pieterjan Renier zelf geen specifieke oplossingen voor meegeven. Hij hoopt dat de heer Tobback naar aanleiding van de problemen bij hem thuis Fluvius zelf heeft kunnen contacteren.

Bruno Tobback repliceert dat hij op het moment van de installatie niet thuis was, maar vraagt zich vooral af hoe het kan dat met de uitrol van digitale meters gestart wordt – een project dat jaren werd voorbereid –, zonder erbij stil te staan dat ze in een hoop woningen blijkbaar niet passen. Niet elk huis in Vlaanderen is een alleenstaande woning met een dubbele garage en een technische ruimte. Hij vindt het werkelijk absurd dat dat gebeurt.

Pieterjan Renier antwoordt dat hij gerust wil navragen bij Fluvius hoeveel technische problemen van dien aard er geweest zijn bij de uitrol van de digitale meter. Hij gaat er alvast van uit dat het er geen tienduizenden zijn, maar kan de heer Tobback nu niet zeggen op welke technische beperkingen er in de praktijk gebotst wordt.

Pieterjan Renier stelt met betrekking tot het capaciteitstarief dat eerst de netten moeten worden versterkt. Pas als de digitale meter grotendeels is uitgerold, kan het capaciteitstarief worden uitgerold. Iedereen is ervan overtuigd dat er netinvesteringen nodig zullen zijn. Fluvius schat volgens Pieterjan Renier dat met het capaciteitstarief 3 miljard euro aan investeringen kan worden vermeden. Maar dan moet er wel nu aan de slag worden gegaan, nu er meer elektrische voertuigen komen en de mensen meer warmtepompen installeren. Nu moeten de beslissingen worden getroffen die binnen vijf jaar hun voordeel zullen opleveren. Als er wordt gewacht, zullen er misschien een paar miljard euro te veel worden uitgegeven. Daarom vindt Pieterjan Renier het een goede zaak dat het capaciteitstarief op 1 januari 2023 wordt ingevoerd.

Daarnaast loopt ook de evaluatie van de investeringsplannen. Het is volgens Pieterjan Renier een goed initiatief van het Vlaams Parlement om te stellen dat daarover op lange termijn moet worden nagedacht. De investeringsplannen over tien jaar werden geconsulteerd door Fluvius, en ze werden bij de VREG ingediend op 1 oktober 2022. Ze worden nu volop bestudeerd. Parallel wordt samen met een studiebureau werk gemaakt van een model om een inschatting te maken van de capaciteit op het laagspanningsnet. In het eerste kwartaal van 2023 zal de VREG die evaluatie publiceren. De investeringsplannen voor Fluvius zijn een jaarlijks terugkerend proces. Bij Elia is het een tweejaarlijks proces. Daar moeten een gelijkaardige evaluatie en beslissing worden genomen.

Zou de 500.000 euro voor communicatie niet beter kunnen worden besteed aan de distributienetten? Dat was een vraag van Sam Van Rooy. 1 kilometer versterken kost ongeveer 100.000 euro. Het distributienet telt alles bij elkaar ongeveer 40.000 kilometer, aldus Pieterjan Renier.

Wat moet het gewenste gedragspatroon van de consument zijn, vroeg Willem-Frederik Schiltz, rekening houdend met alle veranderingen over het capaciteitstarief, de dynamische prijzen, het energiedelen, enzovoort. Pieterjan Renier vindt dat een terechte opmerking. Wat het capaciteitstarief betreft, wil de VREG in eerste instantie geruststellen. Het capaciteitstarief gaat niet over de energiecomponent maar over minder dan 10 procent van de energiefactuur. Het nachttarief voor de netkosten wordt afgeschaft. De wasmachine 's nachts laten draaien heeft geen zin meer. Maar een huishouden zonder elektrisch voertuig of warmtepomp kan beter niet de wasmachine aanzetten op een piekuur, als iedereen thuiskomt. Wie een digitale meter heeft en zijn pieken dus kan opvolgen, komt zelf tot die conclusie. Er verandert dus niet veel. Maar de VREG wil wel diegenen die de aankoop van een elektrisch voertuig of een warmtepomp overwegen stimuleren tot de aankoop van een slimme laadpaal of een regelbare warmtepomp.

Gezien de zeer hoge elektriciteitsprijzen zijn dynamische prijzen en de terugleveringsvergoeding interessant, zegt Pieterjan Renier. Dat heeft te maken met de energiecomponent. De conclusie kan inderdaad zijn dat er tegenstrijdige signalen worden gestuurd. De prijs zou negatief kunnen zijn op zondag als de zon schijnt en het hard waait. Met een dynamisch contract zou het nuttig kunnen zijn om juist dan het elektrisch voertuig te laden en toch een hoge piek te genereren. Met het capaciteitstarief wordt geprobeerd een stimulus te geven zodat de nettarieven op termijn betaalbaar blijven voor iedereen. Sommige spelers willen aan de slag gaan met de energiecomponent. Zij hebben al een zeer hoog bewustzijn van hoe de energiefactuur in elkaar steekt en wat er allemaal mogelijk is. Maar dat is zeker niet de gemiddelde burger.

Wat flankerende maatregelen betreft voor het capaciteitstarief, heeft de Vlaamse Regering al heel wat ingevoerd, onder andere voor mensen die met een warmtepomp of accumulatieconvectoren verwarmen. Bij die laatste groep wordt de digitale meter bijvoorbeeld pas in 2028 geplaatst. Als uit de evaluatie van het capaciteitstarief zou blijken dat er nood is aan meer flankerende maatregelen, dan zal de VREG met het beleid samenzitten om de mogelijkheden te bekijken.

Zijn er leveranciers die hoge voorschotten vragen om hun financiële situatie op orde te zetten? Pieterjan Renier sluit niet uit dat de voorschotten in combinatie met relatief warme temperaturen voor een hoge liquiditeitsbuffer hebben gezorgd bij de leveranciers, en dat sommige leveranciers zich daarvan bewust zijn. Alles in verband met voorschotten zit evenwel op het federale niveau, dus de VREG kan daar moeilijk over oordelen. Er zijn wel al initiatieven genomen om dergelijke praktijken te vermijden.

Hoe volgt de VREG leveranciers op? De VREG komt tweewekelijks samen met de andere regulatoren om informatie uit te wisselen. Er is ook nauw contact met de distributienetbeheerders om eventuele signalen uit te wisselen. Contact met Elia en Fluxys verloopt voornamelijk via de CREG. Toch krijgt de VREG van Elia maandelijks een rapport over betalingen en garanties. Daarnaast is er ook rechtstreeks contact met de leveranciers, zodat zij hun bekommernissen kunnen meegeven. Dankzij al die contacten houdt de VREG de vinger aan de pols.

Er is ook een formeel jaarlijks opvolgingstraject met de leveranciers. Daarbij worden heel wat gegevens opgevraagd – de 'cash forecast' enzoverder – om die vervolgens te analyseren. Nog voor het eind van 2022 zal de VREG een rapport publiceren over de financiële toestand van de leveranciers.

Over die leveranciers merkt Pieterjan Renier nog op dat de opvolging een dagelijkse bezigheid is en dat Vlaanderen het jaar 2022, gezien de omstandigheden, nog vrij goed doorgekomen is.

Het digitale meter Dataplatform is in 2021 in dienst genomen. Mede dankzij de druk die de VREG op Fluvius en de andere netbeheerders heeft gezet is de go-livebeslissing er gekomen middenin een energiecrisis. Fluvius heeft gecommuniceerd dat nog niet alles perfect loopt. Nog duizenden punten zijn geblokkeerd, dat zijn niet altijd dezelfde, maar veel mensen moeten lang wachten op hun eindfactuur. Daar wordt hard aan gewerkt. Niet alleen Fluvius, ook de systemen van de leveranciers spelen een rol. Er wordt nogal hard geschoten op Fluvius. Het realiseert zeker wat het moet realiseren, al is dat voor een databeheerder nog onvoldoende. Fluvius doet zijn uiterste best, maar er komen altijd nieuwe ontwikkelingen aan.

Pieterjan Renier zat op 28 november nog samen met de federale ombudsman rond de klachtenbehandeling. Daar ontving men ruim 20.000 klachten in 2022. Er is niet alleen de energiefactuur, de crisis vertaalt zich ook in klachten, ombudsdiensten en regulatoren zien dat, net zoals de leveranciers. Het zijn nooit geziene klachten, maar die worden zo goed mogelijk behandeld. Het doel is de klachtenbehandeling te verbeteren en te stroomlijnen. Alles in België is opgedeeld: er zijn Vlaams en federale spelers, regels en bevoegdheden. De VREG werkt samen met de federale ombudsdienst om tot een oplossing te komen. Leveranciers en netbeheerders vormen de eerste lijn. In eerste instantie moeten zij klachten oplossen, daarna de ombudsdienst en uiteindelijk de regulator. De stroomlijning kan beter.

Wat time-of-use betreft, onderscheidt men twee zaken. Is het wenselijk om op de energiemarkt een soort time-of-use te introduceren? Moet dat statisch zijn? Neen, Vlaanderen kiest duidelijk voor dynamische energieprijzen. In functie van de prijzen op de markt kunnen klanten daarop inspelen. Is een time-of-use op het niveau van het netbeheer noodzakelijk? Met het dag- en nachttarief was er een time-of-use. Dat wordt terecht afgeschaft vanaf 1 januari 2023. Moet er dan niets in de plaats komen? Er wordt terecht verwezen naar het schrijven van de VREG van 21 september. De VREG heeft een klein onderzoek gevoerd: hoe zit het in elkaar in de buurlanden? De helft van de landen doen iets, de andere helft niet. De VREG kan moeilijk bepalen wanneer dat moet gebeuren. Dat is aan Fluvius. Zij moeten hun netkosten onder controle houden. Ze worden daarin gestimuleerd. Als zij baat zien in een time-of-use, moeten zij die bepalen: wanneer en hoe. Fluvius is daarmee aan de slag, de stakeholders worden daarbij betrokken. Ze zijn de studie aan het uitvoeren. Die kosten zitten niet bij de VREG, maar bij Fluvius.

In antwoord op de vragen van Robrecht Bothuyne over het evaluatietraject van het capaciteitstarief zegt Pieterjan Renier dat de regulator zich wenst te inspireren op dat van de waterfactuur. De VREG zal daar zeker ook de stakeholders, en dus ook de commissie en het Vlaams Parlement, bij betrekken. Als er verbeteringen moeten komen, gaat de organisatie daar zeker meer aan de slag.

De regulator organiseert ook opiniepeilingen over het capaciteitstarief. Naast de jaarlijkse monitoring door de VREG zelf neemt men ook die van Fluvius mee. Net zoals de VREG bij de digitale meter heel wat wantrouwen zag, merkt hij dat ook het vertrouwen bij gezinnen en bedrijven aan het stijgen is. Wat de lopende rechtszaak betreft, laat hij het over aan de rechter om zijn werk te doen. De uitspraak van de rechter zal in ieder geval nageleefd worden.

Volgens Pieterjan Renier moet de studie van de regionaal objectiveerbare verschillen volgens het decreet uitgevoerd worden na een tariefperiode van vier jaar, en die verloopt eind 2024. Bovendien kan het volgens hem ook interessant zijn om de situatie na vier jaar te herbekijken, vooral omdat het energielandschap, in termen van de netbeheerders, veranderd is.

De spreker bevestigt alvast dat er een systematische stijging is van het aantal vte's. De grootste uitdaging blijft om, in de gegeven marktsituatie, goede profielen

te vinden. Hij merkt wel op dat er hoe langer hoe meer taken in de richting de VREG komen. Dat was vooral het geval in 2021 met de omzetting van de vierde Elektriciteitsrichtlijn. Ook de warmtenetten zijn sinds 2019 een nieuwe bevoegdheid geworden. Hij meent dat de inschatting op lange termijn van één bijkomende vte per jaar realistisch is in het licht van de aandacht voor energie en alles wat er op Europees niveau gebeurt.

In antwoord op de vraag van enkele commissieleden over het inzetten van de tussenpersonen, zegt Pieterjan Renier dat de VREG het initiatief genomen heeft om elke maand samen te zitten voor een operationele meeting met 50 à 100 IT'ers van de leveranciers en de netwerkbeheerder. Zo kunnen ze alles op de voet volgen. Qua communicatie is er sinds september elke maand een vergadering met een 150-tal helpdeskmedewerkers om ze goed te wapenen voor alle vragen. Er is ook een intense samenwerking met de netwerkbeheerders. Maar er zijn nog tal van andere tussenpersonen, zoals de energiehuizen, gemeenten, sociale bewegingen, die toelichting vragen. Er is ook een webinar voor specialisten en geïnteresseerden gepland, waarvoor er nu al 900 ingeschrevenen zijn, wat de interesse ervoor aantoont.

Pieterjan Renier gaat daarna in op de KVM en GVM en het onderscheid in tariefstructuur. De VREG neemt het voortouw in de communicatie rond de KVM en wordt daarbij ondersteund door Fluvius. Via zijn website, campagne, simulator en intermediairs informeert de VREG over het capaciteitstarief. Voor bedrijven bestaat het capaciteitstarief al en daarbij neemt Fluvius het voortouw om zo'n 20.000 bedrijven individueel aan te spreken. Fluvius heeft voor elk bedrijf een simulator gebouwd en geeft samen met Voka toelichting bij de GVM, waarbij de rol van de VREG eerder ondersteunend is.

Voor specifieke groepen zoals accumulatieverwarmingen zijn een aantal flankerende maatregelen genomen. Uit het evaluatietraject moet blijken of die voldoende zijn.

Het capaciteitstarief is volgens hem ook geen bijkomend tarief, maar de netkosten worden anders aangerekend. Hoe kan de VREG ervoor zorgen dat iedereen mee is? Volgens Pieterjan Renier probeert men dat alleszins. De toekomst zal uitwijzen hoe de eindgebruikers dat ervaren.

Wat doe de VREG rond energiearmoede? Hij informeert de belangengroepen door data van Fluvius en dashboards rond energiearmoede op de website te zetten. Omdat alles zo snel evolueert, wil de VREG maandelijkse cijfers, bijvoorbeeld over het aantal afbetalingsplannen, van de leveranciers krijgen om nog korter op de bal te kunnen spelen, Daarnaast wordt op heel regelmatige basis samengezeten met energiearmoede-organisaties.

In de regelgeving staat energiedelen al lang ingeschreven. De VREG heeft daarom een handhavingstraject gevoerd. Als dat niet lukt bij verschillende leveranciers, dan volgen er vanaf 1 februari 2023 boetes. Pieterjan Renier bevestigt dat Fluvius op dat vlak heel veel inspanningen doet.

Kan energiedelen in gebouwen een voordeel opleveren voor de nettarieven? De VREG heeft een extern studiebureau opdracht gegeven om dat te onderzoeken, en de resultaten daarvan worden in de loop van 2023 verwacht. Als dat positieve resultaten oplevert, dan wordt dat aan de volgende tariefmethodologie toegevoegd en zal hierover advies worden ingewonnen zoals het decreet dat voorschrijft.

Voor kleine zonnepaneeleigenaars bevestigt Pieterjan Reniers dat er onder 10 kilowatt geen garanties van oorsprong worden uitgereikt. De IT-kosten die daarmee gepaard gaan, zijn heel hoog in vergelijking met het eventuele voordeel van enkele euro's dat dat zou opleveren voor de eindgebruiker.

Er waren een aantal concrete vragen over de financiële cijfers. Pieterjan Renier kan meteen geruststellen: de erelonen staan apart in een rij achteraan het Ondernemingsplan VREG 2023 (in bijlage) onder de rubriek 613.000. Er wordt daar zelfs in een daling voorzien ten opzichte van 2021. In 2021 werd 60.000 euro ingeschat en voor 2023 is dat 52.000 euro. De spreker hoopt dat er dan niet meer te veel rechtszaken gaan volgen.

De afbouw van de saldi vindt men terug in rij 08.21. Daar ziet men wat betreft het overdragen van het vorige boekjaar een daling van 2,8 miljoen euro naar 1,5 miljoen euro en van het boekjaar 2022 – in rij 03.22 – van 1,5 miljoen euro naar 143.000 euro. Men gaat dus ongeveer 1,4 miljoen euro op die saldi interen.

Wat dat dan geeft op termijn, ziet men in de meerjarenraming, achteraan het Ondernemingsplan VREG 2023 (in bijlage) in rubriek 03.22. Daar ziet men 143.000 euro en negatieve cijfers voor de jaren nadien. Ofwel zal de VREG de komende jaren een sterkere stijging moeten vragen van de dotatie, ofwel zal de VREG toch nog wat efficiënter met de middelen moeten omspringen. Het is wel een incentive om daar zo efficiënt mogelijk mee om te springen.

De heer Gryffroy vraagt waar het bedrag van de reserves staat in de bijlage. De spreker kan niet exact zeggen wat de reserves op het moment van de hoorzitting zijn. Dat komt in het jaarverslag. Wat de reserves in 2021 waren, werd gepubliceerd op 31 maart 2022. Pieterjan Renier beaamt de volgende vraag van de heer Gryffroy, dat men dat negatief getal telkens mag aftrekken van de reserves. De spreker verduidelijkt: er is dus een reserve. Voor 2022 wordt het jaarverslag gepubliceerd op 31 maart 2023. De spreker schat in dat in het jaarverslag zal staan dat die tussen de 2 en 3 miljoen euro is. Daar zal 1,4 miljoen euro van afgaan. De heer Gryffroy vraagt om dat schriftelijk te ontvangen en dan telkens de bedragen af te trekken, zodat men weet wat de reserves zijn in 2027. De spreker zegt dat toe.

Hoe kijkt de VREG naar de samenwerking met de CREG en het databeheer Fluvius – Elia? Fluvius is databeheerder. Het is aan de VREG om controle uit te oefenen op Fluvius als databeheerder. Fluvius sluit een samenwerkingsovereenkomst met Elia. Zo dient ernaar gekeken te worden. Fluvius is databeheerder in Vlaanderen. Misschien is dat in andere gewesten of op andere niveaus anders. Die rol is vanuit het parlement toevertrouwd aan Fluvius. De regulator kijkt daarop toe. Het is aan de regulator om erop te wijzen als er zaken niet in orde zouden zijn. Als er bepaalde data uitgewisseld moeten worden, dan zijn er bijvoorbeeld datatoegangscontracten richting bepaalde dienstleveranciers. De VREG keurt die dan goed na consultatie. Met Elia is er een samenwerkingsovereenkomst. Als er bepaalde data uitgewisseld moeten worden, dan moet dat daar deel van uitmaken. De samenwerkingsovereenkomst moet ook goedgekeurd worden door de CREG en de VREG.

3. Aanvullende vragen en antwoorden

Robrecht Bothuyne merkt op dat de VREG is ingegaan op de resultaten van de simulaties die zijn gemaakt. Men zou daar een analyse van maken. Hij vraagt of die analyse ook aan het parlement kan worden bezorgd.

Pieterjan Renier wijst erop dat hoe langer men wacht, hoe meer resultaten men krijgt. Voor het einde van 2022 lijkt hem een goede termijn, zodat men voldoende aantallen heeft. Die analyse wordt dan aan het parlement overgemaakt.

Sam Van Rooy stelt vast de VREG het capaciteitstarief verdedigt door te stellen dat dat kostenreflectief is. Als het zo zou zijn dat dat niets te maken heeft met de energietransitie en die regelgeving daarrond, die razendsnelle elektrificatie, zou er dan ook een capaciteitstarief zijn? De VREG suggereert van wel, omdat het kostenreflectief is. Hij stelt zich de vraag waarom dat dan niet eerder werd ingevoerd.

Maarten De Cuyper merkt op dat het geen extra tarief is. Het is zo dat het toegelaten inkomen voor Fluvius wat elektriciteit betreft, niet stijgt. Het capaciteitstarief is gewoon een andere berekening: wat men tot nu toe per kilowattuur aanrekende, gaat men nu voor een stuk per kilowatt aanrekenen. De reden waarom dat niet vele jaren geleden al gebeurde, is omdat er een evolutie in het denken plaatsvindt. Het is kostenreflectief: hoe dikker de kabel die wordt geplaatst, hoe meer men daarvoor betaalt, ongeacht het aantal kilowattuur dat men transporteert.

Sam Van Rooy vindt dat flauwekul. Als de energietransitie er niet was geweest, met die razendsnelle elektrificatie, dan was men nu ook niet met dat capaciteitstarief gekomen, denkt hij. Hij vindt het te gek voor woorden dat de VREG iets anders beweert.

IV. Besluit van de commissie over de dotatie 2023 aan de VREG

Ter stemming gelegd wordt de dotatie voor 2023 aan de VREG van 7,28 miljoen euro, zoals opgenomen in het bij brief van 21 november 2022 bij het Vlaams Parlement ingediende ontwerp van ondernemingsplan 2023, goedgekeurd met 11 stemmen tegen 3.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Bruno TOBBACK,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CREG	Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
EMD	Electricity Market Design
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
FOD	Federale Overheidsdienst
GVM	grootverbruiksmeetinrichting
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
kVA	kilovoltampère
KVM	kleinverbruiksmeetinrichting
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
ODE	Organisatie voor Duurzame Energie
PV	photovoltaic
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent